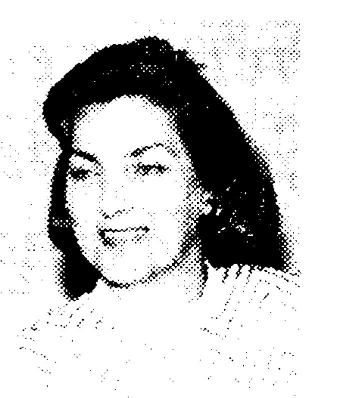
ÑAPA
Weekend Bijlage Amigoe
1 MEI SPECIAL
AMIGOE

INTERVIEWS

Het dag- en nachtwerk van minister Tromp

REPORTAGES

De gastheren en -vrouwen van Punda

CHS

Nachtdienst voor (huis)artsen:

Een detective lost een puzzel op

= door Elisabeth de Montsouris =

"HET IS NIET niks om 's nachts een arts zijn bed uit te bellen. Als ik dan naar de patiënt toe rijd, bedenk ik aan de hand van de verstrekte informatie vast wat het zou kunnen zijn. Het is net een legpuzzel", zegt dokter B. Hij is huisarts. Eens in de zoveel tijd weerhoudt een nachtdienst hem van een ongestoorde slaap. Niet dat hij er vaak uit moet, maar elk telefoontje betekent toch een onderbreking van de nachtrust. En de volgende ochtend wordt hij geacht weer fris in zijn spreekkamer te zitten.

Gemiddeld krijgt B. tussen de nul en de zes telefoontjes per nacht. Als hij pech heeft moet hij er een keer uit. Maar in de helft van de nachtdiensten kan hij thuis blijven en de problemen persoonlijk of telefonisch afhandelen. In het laatste geval draait hij zich daarna om en slaapt verder. Hij is na een telefoontje 'meteen weer weg'.

Het grootste probleem vindt B. het om de mate van urgentie telefonisch te beoordelen. "Door vragen te stellen kom je er wel achter en het is gelukkig nog nooit mis gegaan. Bij twijfel ga ik. Dan heeft de patiënt het laatste woord. Maar nu praten we over het grijze gebied. In de meeste gevallen is het heel duidelijk. Als de mensen 's nachts bellen is het meestal wel serieus".

Wanneer B. eenmaal de beslissing heeft genomen om te gaan, betekent dat uit en thuis een uur van zijn nachtrust. Een terecht uur, zoals vaak blijkt. Er zitten volgens B. relatief gezien vrij veel opnames tussen, als hij het vergelijkt met de visites overdag. Hoewel het ook kan voorkomen dat hij de nachtelijke visite met een receptje kan afhandelen. Een recept dat de mensen soms pas de volgende dag gaan halen.

Voordat B. naar de zieke racet, bestelt hij in een enkel geval vast een ambulance. "Dat doe ik als ik tevoren al denk dat het niet goed gaat. Maar je moet daar wel voorzichtig mee zijn. Af en toe is er geen enkele of maar een ambulance beschikbaar. Je mag die auto dus niet misbruiken. Bovendien ontslaat het bestellen van een ambulance je niet van de plicht om zelf te gaan".

Ronduit geïrriteerd raakt hij, wanneer hij geen adequate informatie krijgt. "Dan belt bij voorbeeld de buurvrouw om te zeggen dat er drie huizen verder iemand ziek is. Wat hij of zij heeft, weet ze dan niet. In zo'n geval vraag ik vaak naar de leeftijd van de zieke. Hoe jonger, hoe minder kans op iets ernstigs. Maar meestal laat ik ze terugbellen. De mensen kunnen alle service krijgen, maar de huisarts moet wel over de juiste informatie kunnen beschikken".

Sommige patiënten proberen de arts naar hun huis te lokken door te zeggen dat ze geen vervoer hebben. B. accepteert dat niet als een geldig excuus. "Stel dat ik een recept uitschrijf, dan moeten ze naar de apotheek. Daarvoor hebben ze ook vervoer nodig. Ik vind dat ze dan toch maar een familielid van stal moeten halen dat hen naar mij toe brengt. Als ze mij 's nachts van mijn bed weten te lichten, dan kunnen ze dat met hun oom of tante ook doen".

Voor dokter M. bestaat zo'n vervoersprobleem niet. Hij is arts-assistent in het ziekenhuis en als hij dienst heeft, slaapt hij daar ook. Hij hoeft dus maar een klein stukje te lopen als er 's nachts een nieuwe patiënt wordt binnengebracht. Maar hij moet er wel vaker uit. "Gemiddeld zijn er zo'n vier tot vijf opnames per nacht. Daarnaast nog eens een stuk of wat telefoontjes. Daar staat echter tegenover dat ik na de dienst niet of maar een paar uur door hoef te werken. Ik kan dus overdag bijslapen, en dat geldt voor een huisarts niet. Die gaat gewoon door".

Een nachtelijke ziekenhuisopname kost al gauw een uur, wat betekent dat een arts-assistent al met al niet meer dan een uur of drie, vier slaap per nacht krijgt. Hoewel het ook voorkomt dat hij een hele nacht kan doorslapen. "Het zijn periodes".

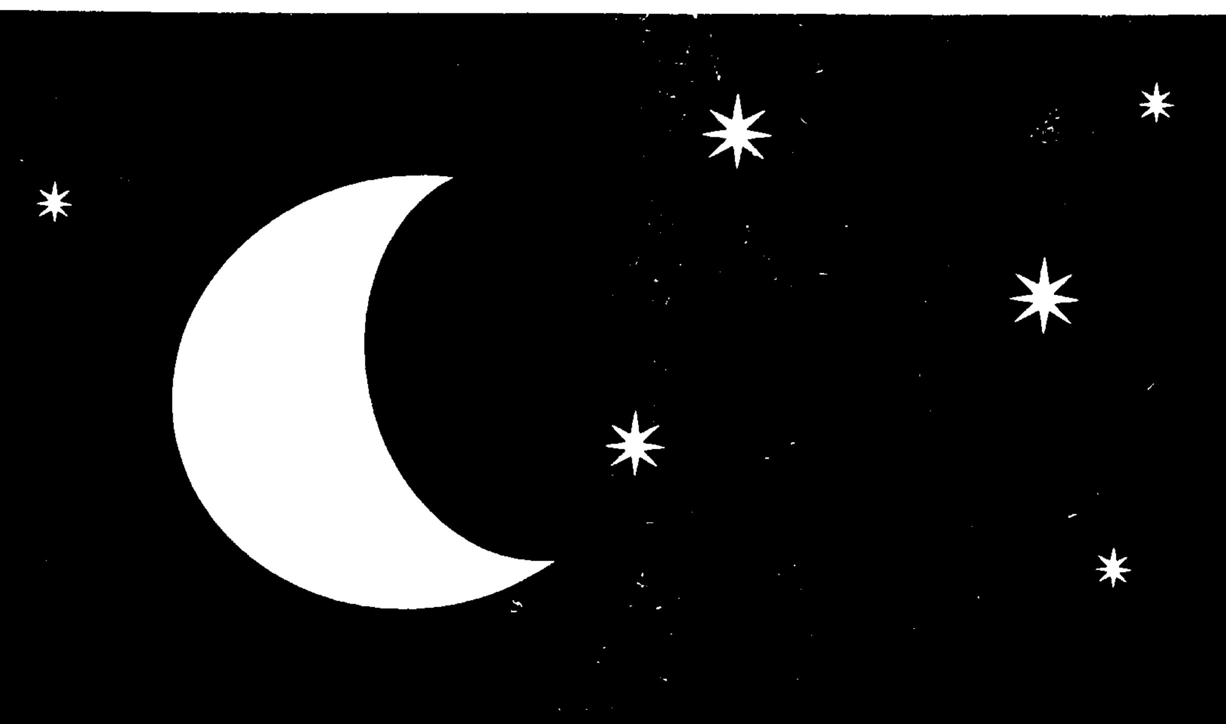
M. is een echt avondmens. Hij ziet er niet tegenop om aan zijn nachtdienst te beginnen. Toch valt het hem moeilijk om midden in de nacht op te staan. "Maar ja, als je dan eenmaal aan het werk bent, merk je het niet meer. Zeker als je veel opnames hebt, is het wel te doen 's nachts".

Net als de huisarts kent M. zijn nachtelijke telefoontjes. Meestal afkomstig van de verpleging. Soms moet hij even naar een patiënt toe, maar vaak kan hij het telefonisch af. Iemand heeft pijn in de buik, of een huisarts belt voor advies over het insturen van een patiënt. Dat laatste komt overigens zelden voor, meestal gaat dat via de specialist.

Ondanks het slaapgebrek geniet M. wel van zijn nachtdiensten. "Er hangt een heel ander sfeertje in het ziekenhuis. Overdag is het allemaal heel regulier. Er zijn veel geplande opnames, terwijl er 's nachts allerlei onverwachte dingen gebeuren. Er wordt dan veel meer van je verwacht. Je weet niet precies wat er aan de hand is en moet het zelf gaan uitzoeken. Het is net detective spelen".

Hij is zich ervan bewust dat hij zich 's nachts telkens weer moet afvragen of hij de verantwoordelijkheid zelf kan dragen of dat hij er een specialist bij moet halen. "En als het een beetje rustig is heb je 's nachts veel meer tijd voor de patiënten".

Beide artsen erkennen dat zo'n nachtdienst toch wel slopend is. Vooral M., die er wel eens een paar achter elkaar draait, heeft daarna te kampen met slaapgebrek. "Maar ach, dan komt er weer een weekend en dan slaap ik wel bij".

DE MENSEN VAN DE NACHT

1 MEI SPECIAL OVER WERKEN NA 22.00 UUR.

Dit is een hommage aan de mensen van de nacht. Mannen en vrouwen van de duisternis die hun brood met arbeid verdienen. De werkende klasse van na de klok van twaalf. Zij die in de uren van donkerte werken opdat de dag 's ochtends zoals altijd normaal kan beginnen. Vaak onmisbaar, ongemerkt werk. Onbekend maakt ongewaardeerd? Toch niet, hopelijk.

Bedankt alarmcentrale-bemanners, ambulanceteams, artsen-van-de-dienst, auto-wegsleepbedrijven, babysitters, bakkers, brandweermannen, brugwachters, buschauffeurs, casino-personeel, cipiers, eenzame barpianisten in een hotel, EHBO-post-bemanners, havenwerkers, lokale medewerkers van internationale sex- en babbellijnen, loodsen, luchthavenpersoneel, meisjes-van-plezier-en-soms-verdriet, muziekbands in dansgelegenheden, nachtapothekers, nachtclub-uitsmijters, nachtduikers, nachtelijke autowassers, nachtploegen van het dok, de raffinaderij, de KAE, Kodela en de douane, nachtwakers, nachtzusters, night-auditors, nonnen die 's nachts voor het heil der wereld bidden, ochtendblad-journalisten en -drukkers, piket lopende officieren van justitie, politieagenten, pompbedienden, Punda-opruimers van Selikor, radio- en discotheek-discjockeys, recherche, redding-op-zee-RCCC'ers en Citromedewerkers met een pieper op zak, schoonmakers, Setel- en Landsradio-telefonisten, sleepbootkapiteins, snackeigenaren, spoed-operatieteams en -chirurgen, stewardessen en piloten, storingsdiensten, taxichauffeurs, TeleCuraçao-televisiemakers en -technici, travestieten en homo-prostitué's, truk'i pan-grillmeesters, uitsmijters, verkeerstorenbemanning, verzorgers in tehuizen, vissers, vleermuizenonderzoekers, vroedvrouwen, wachtlopers bij de militaire kazernes en waiters en barmeisjes.

Ook zij werken 's nachts

Nachtelijke autowasser op het plein voor het gouverneurspaleis

Nelson Bermudez, kok

Amado Vilchez, politieagent

Eindredactie: Peter Dicker, opmaak: Solange Isselt

De andere kant van het bestaan

In de wacht: het leven op zijn kop

= door Marjo Nederlof =

NACHTARBEID. WERKEN als iedereen slaapt, min of meer slapen als iedereen werkt. Want je slaapt eigenlijk niet goed op zulke dagen. Niet diep genoeg, niet lang genoeg en je eetritme is ook al van slag. Je bent sneller prikkelbaar. Je naaste omgeving, die alleen dagwerk verricht, begrijpt niet hoe je je voelt. Een mens is er eigenlijk niet op gebouwd om 's nachts te werken.

Kleuren zijn anders, geluiden zijn anders en zelfs geuren zijn anders. Een week nachtarbeid betekent een week van je leven kwijtraken: je ziet familie en vrienden amper en hebt het gevoel dat 'het' overdag gebeurt, als je er niet bij bent.

En dat deel van de dag dat je er wel bij bent -wanneer zij vertellen wat zij die dag hebben gedaan-, ben je er eigenlijk ook niet. Jij hebt niets mee te delen, elk verhaal lijkt triviaal. Afgelopen nacht is alweer zo lang geleden, de dag was alleen gevuld met te hard dichtgeslagen deuren en de toekomst strekt zich niet verder uit dan de komende dienst. "Nog zoveel uur..." denk je, veel vaker dan anders op de klok kijkend.

Je vrienden zijn in die dagen alleen je collega's van de nachtdienst. Zelfs die pokkefiguur waarmee je tijdens dagdiensten geen woord wisselt, is nu een gesprekspartner. Je leven krimpt tot die ene afdeling, of die ene plek waar je op wacht zit, onder een lamp die te weinig licht geeft. Buiten die lichtkring: duisternis en een stilte die niet vredig is.

Buiten die vaste plek die je hebt, wil je eigenlijk niet zijn, maar het werk brengt met zich mee dat dat elk uur toch moet. Nachtdienst: jezelf overwinnen.

De handelingen die je verricht zijn vaak dezelfde als die van overdag, maar toch is het anders. Op grond van kennis en ervaring weet je het zeker: zo is het goed. Die injectie, die klopt. Geen enkel infuus doorgeschoten. Die onrustige mevrouw kan niet uit bed vallen. Die verse operatiepatiënt bloedt niet door en zijn bloeddruk blijft stabiel. En toch is er 's nachts altijd de twijfel, die zich permanent nestelt tussen je schouderbladen. In je eigen en in andermans ogen komen fouten die 's nachts gemaakt worden harder aan dan dezelfde fouten als zij overdag gemaakt worden.

AANDRANG

De moeilijkste uren zijn die tussen half drie en half vijf. Als het niet te druk is: de aandrang om even, eventjes maar, de ogen te sluiten. Nee, niet slapen. Alleen maar heel even je ogen dicht doen, je hoort alles nog. Bent zo weer op de been, bij het minste onraad. In de verte blaft een hond. Zie je wel, je hoort nog alles, ook met je ogen dicht. Maar door de plotselinge knak van je nekspieren weet je: toch in slaap gevallen. Hoe lang? Gelukkig, paar minuten maar. Opstaan, rondje lopen. Bewegen, dan gaat het over. Flauwekul, wakker blijven met je ogen dicht. Iedere keer denk je dat je het kan, maar het kan niet. Goed dat niemand het heeft gezien.

Tegen vijf uur: het zit er bijna op. De kleur van de nacht begint al te veranderen, kou trekt langzaam uit je botten, je humeur stijgt mee. Bijna vrolijk de laatste nachtklusjes doen, voordat ze er zijn, de collega's van de dagdienst. Kijk ze eens komen aansloffen, met de wallen onder hun ogen, klagend over hun slechte nachtrust en de file. Moe? Ze zijn nog moe? Belachelijk. Waarvan in godsnaam?

WEGWEZEN

Er rest nu nog maar een gedachte: wegwezen. Want je weet, dat het zo dadelijk uren zal duren voordat je in slaap valt. Dat het te licht en te warm zal zijn en dat, als je eindelijk slaapt, je zeker vier keer wakker zult worden omdat je nodig moet. Stom lijf, dat je niet kunt duidelijk maken dat je in de nachtdienst zit.

Na een paar dagen, een paar nachten, komt het ritme erin. Overdag slaap je dieper, 's nachts is het niet meer zo vechten met de slaap. De energie komt terug. Na de dienst even afzakken met collega's in een restaurant, waar de gasten aan hun ontbijt zitten en geshockeerd zien dat er op de vroege ochtend al drank wordt genuttigd. Ja kijk maar, voor ons is het borreltijd. Na een uurtje knapt de een na de ander af. "Tot vanavond."

FEESTELIJK

De laatste nacht is bijna feestelijk, want er komt een lang weekend aan, gevuld met plannen met gewone dagmensen. Nog even en het zit er op. Weer gelukt. Geen ernstige fouten gemaakt, hier en daar wel eens wat vergeten, maar keurig op tijd gemeld, de boel elke ochtend netjes overgedragen. Vrij.

Na een weekend waarin de verloren week wordt vergeten, weer dagdienst. De eerste ochtend ligt je solidariteit nog een beetje bij de nachtploeg. Maar al de tweede dag bekijk je de collega's van de nachtdienst meewarig. Wat een grauwe gezichten. En zijn ze dat en dat vergeten te doen? Ook stom. Valt nog mee dat ze het eerlijk vertellen, de stakkers.

Nog drie hele weken en dan ga je de nachtdienst weer in.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige en Geslaagde Arbeidsdag

Welcome Shop

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige en Geslaagde Arbeidsdag.

Winkel brothers
Huishoudelijke Artikelen - Televisies - Audio

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Veilige en Zorgeloze Arbeidsdag voor de hele gemeenschap

TOPOGIGIO SNACKS

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen U allen en in het bijzonder onze werknemers en gezinnen

Geslaagde viering van Arbeidsdag

UNITED COLORS OF BENETTON

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

een PRETTIGE ARBEIDSDAG

Laten wij ons samen inzetten voor een betere toekomst voor Curaçao.

Kooperativa Empleadonan Petroleo

Secretariaat: Schottegatweg West 350 Tel.: 680300 - 680390

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei

„Dag van de Arbeid"

Alle werknemers een „Prettige Arbeidsdag" toegewenst.

omni ELECTRONICS

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Masha Pabien met Arbeidsdag

Laten wij deze welverdiende dag gebruiken om ons te ontspannen, en daarna in te spannen om te werken voor een betere toekomst.

Jandoret Blok F 20

Tel.: 680854

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

„Dia di Obrero"

Nos mihó deseonan ta bai pa tur trahadó

SVB Banko di Seguro Sosial

Felis Dia di Obrero

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

LABOR DAY

Prettige en Geslaagde Arbeidsdag

NEW INDIA ASSURANCE

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen U allen en in het bijzonder onze werknemers en gezinnen

Geslaagde viering van Arbeidsdag

MITS

MITS CURAÇAO N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij U allen en in het bijzonder onze werknemers, dank voor Uw werk.

Prettige Arbeidsdag

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen al onze werknemers en hun gezinnen een geslaagde Dag van de Arbeid

Caleb Brett

Caleb Brett Antilles N.V.
Barentslaan 5 Rio Canario
Curaçao N.A.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei

Dia Internashonal di Trabou

Wij wensen U allen en in het bijzonder onze werknemers en gezinnen

PRETTIGE ARBEIDSDAG

Dank voor Uw inzet, we blijven ook in deze moeilijke tijden op U rekenen.

N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Trahadónan di Antia

Riba 1 di mei, dia di ...

PABIEN!

Schilderbedrijf Pouw N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen de gehele gemeenschap een Prettige „Arbeidsdag" toe.

In het bijzonder gaan onze wensen naar ons personeel en hun gezinnen.

AAA Triple A

De gastheren en -vrouwen van Punda en hun zevenhonderd ongenode gasten

WIE HOUDEN Punda 24 uur per dag in de gaten? Wie gooien chollers de stad uit die te vies zijn om aan te pakken? Wie wijzen verdwaalde toeristen de weg? Wie komen er in actie als een winkeldievegge er op koopavond met een rok vandoor gaat? En wie fietsen er 's nachts naar de kantoren van Pietermaai als daar het inbrekersalarm afgaat? Dat zijn vijfenveertig mannen en vrouwen die in grijze hemden en rode broeken deel uit maken van de Curaçao Hospitality Services. Het sierrandje op het toeristisch visitekaartje van Willemstads Punda.

= door Joël Labadie =

■ *Van Pelt: "Onderschat het werk van onze jongens niet. Het is zwaar. Na een uurtje winkelen met je vrouw of meisje ben je helemaal afgepeigerd. De jongens doen dat acht uur per dag. Ze moeten steeds op scherp staan. Er wordt van hen geacht dat ze de meest uiteenlopende problemen oplossen."*

In het begin werd er door deze of gene nog wel eens smalend gelachen om die bordeauxkleurige outfit. En om weer zo'n ex-politieman die een particuliere securitydienst ging opzetten. Maar CHS heeft zich - gewild of ongewild - in de drie jaar ontpopt tot een model -bewakingsdienst. Bijna 700 mensen mochten dat aan den lijve ondervinden.

Vorige week woensdag prijkte op het bord in het hoofdkwartier in de Passaatstraat (een paar meter voorbij hotel San Marco) dat er reeds 696 aanhoudingen zijn verricht sinds 1 juli 1990. Dat is ruim een halve crimineel per dag; in twee dagen een hele. Dat is veel voor een klein gebied dat ligt tussen St Annabaai, Waaigat, Plaza Smeets en de kustlijn. Kennelijk is het in downtown niet alleen dushi om te shoppen maar ook om rottigheid uit te halen.

ONBETAALD TEXTIEL

Meestal zijn chollers, notoire inbrekers en uit vuilnisbakken etende bedelaars de probleemmakers. Soms ook gaat een burgerman met een onbetaald stukje textiel de winkel uit en de schreef over. Of zakkenrollers en groepjes toeristen uit de regio blijken in diefstalteams te kwader trouw te winkelen. En dan is er nog die kerel die te diep in het glaasje keek en amok maakt.

Statistieken van vóór CHS ontbreken, maar op het hoofdkwartier weten ze dat het met de criminaliteit in de binnenstad vroeger nog wel even wat erger gesteld was. Ooit was er vijf keer per week een inbraak. Dat is nu bijna nul. Het inbrekersgilde blijft het proberen, maar de nachtteams zijn er te snel bij.

CHS begon eerst onder de vleugels van Downtown Management Organization, als een soort groep van door het toeristenbureau opgeleide toeristen-de-weg-wijzers anex ordebewaarders ten behoeve van alleen de winkeliersvereniging. Maar al na een paar maanden konden de roodbroeken op eigen benen staan, zei het dat de samenwerking met DMO nog nauw is. De 228 winkeliers en beheerders van kantoorpanden van de binnenstad betalen graag de 200 tot 275 gulden per maand voor het wakend oog van de zes tot zeven man die continu door Punda patrouilleren. Winst zit er niet bij want de CHS is een stichting. Het CHS-ledental groeit nog steeds. Tot ver op Pietermaai pakt men de telefoon om surveillance te vragen. Een gunstige ontwikkeling die CHS-directeur Lex van Pelt een beetje boven het hoofd groeit. Wachtcommandant David Crispulo, een van Van Pelts beste mannen op de straat geeft het gnuifend toe: "Er bereiken ons zelfs verzoeken uit Saliña en van de bedrijven rond het Julianaplein of wij alsjeblieft de bewaking op ons willen nemen. Ze willen ons zelfs surveillanceauto's daarvoor geven. Maar dat gaat nu even niet. Curaçao Hospitality Services zit met een mankrachttekort om naar stadsgebieden buiten Punda uit te breiden."

HOGE EISEN

Nieuw personeel is namelijk niet eenvoudig te krijgen, als je hoge kwaliteitseisen stelt, zegt Van Pelt vanachter zijn bureau op twee hoog. "Maar die eisen zijn nodig wil je een goed team leveren. Ik neem niet zomaar iemand aan. Je moet een goed produkt afleveren, dus moet je goed materiaal hebben. Dat zijn mensen, waar je zelf ook goed voor moet zijn. We betalen beter, overuren worden vergoed volgens de regels en de SVB-premies worden elke maand overgemaakt want daar wil ik geen gedonder mee. Mijn mensen zijn speciaal verzekerd. Je kunt niet zeggen ach da's pech, als iemand een ongeval krijgt in zijn taakuitvoering. Dat kun je moreel niet verantwoorden. Als directeur ben ik streng, maar eerlijk. Daar krijg ik veel voor terug. Onderschat het werk van onze jongens niet. Het is zwaar werk. Continu rondlopen. Ga zelf maar eens met je vrouw of je meisje naar de stad. Na een uur winkelen ben je helemaal afgepeigerd. De jongens doen dat acht uur per dag. Ze moeten steeds op scherp staan. Er wordt van hen geacht dat ze problemen oplossen. Stel: een man koopt schoenen, maar na een uur komt hij terug omdat hij ze toch niet wil hebben. Hij maakt stennis in de winkel omdat men ze niet terugneemt. Dat betekent schreeuwen en vloeken. Hoe los je dat op? Voor zoiets krijgt ons personeel niet alleen les in zelfverdediging maar ook in zelfbeheersing en conflictcontrole. Mensen zijn nu eenmaal hittepettitte. Je moet zelf dus ook een schild opbouwen want in dit werk wordt je wel twintig keer per dag beledigd."

TWEE MINUTEN

Crispulo (33) met inmiddels vier strepen op de schouderstukken, is een van de ongeveer twintig CHS'ers van het eerste uur en een van de vier wachtcommandanten. Hij heeft per 'shift' vijf tot zes man onder hem. Los van de parkeerwachters van Marichi, Pietermaaiplein en de Nieuwe Markt en los van een toezichthouder op het Waaigat. Twee hebben een vaste plek, drie tot vier hebben elk een sector van Punda onder zich dat zo groot is dat het een andere sector deels overlapt zodat dubbel surveillance voor een gebied mogelijk is. Elke CHS'er heeft de beschikking over een walkie-talkie en over een driedubbel-alarmsysteem dat goed werkt. Crispulo: "Is er een winkeldief? In maximaal twee minuten staan we voor de deur. Dankzij het paniekalarm. Een knop waarop het winkelpersoneel kan drukken zodra er onraad is. Daarnaast zijn er natuurlijk ons brandalarm- en ons inbraakalarmsysteem. Meestal krijgen we een dief te pakken. Chollers kennen ons. Zodra ze bij Scharloo of bij de pontonbrug Punda binnenkomen geven we dat aan elkaar door. We gaan dan achter ze lopen. We waarschuwen eenmaal. Daarna sturen we ze de stad uit. Sommigen durf je soms niet aan te raken, zo vuil zijn ze."

SECONDENWERK

"Is er een inbreker 's nachts dan sluiten we direct de drie toegangswegen tot Punda af. De ponton, de Scharloobruggen en Pietermaai. Ontsnappen onmogelijk. Soms is het een fractie van seconden. Zoals die man die laatst een baksteen door het raam gooide bij een winkel aan de Caprileskade en met een serie jeans er vandoor ging. Maar we hadden hem al snel gevonden en ik kon hem aanhouden."

Dat is geen ongevaarlijke klus gezien de wapens en de dosis agressiviteit die men tegenwoordig met zich meedraagt. Een interessante verzameling in beslag genomen wapens op het hoofdkwartier zegt veel daarover. Op het aanhoudingswerk zijn CHS-ers getraind. Ze hebben handboeien bij zich, een wapenstok of een ploertendoder, een portie zelfvertrouwen en ook een setje hygiëne-handschoenen. Het laatste in verband met bloedcontact in deze dagen van aids. Een holster met vuurwapen hangt niet op de heup. Daar is wel over nagedacht, maar voorlopig toch maar niet. Al was het alleen al om het praktisch probleem dat je niet met scherp kunt gaan schieten in een stadshart waar teveel mensen lopen. Bovendien is daar de politie voor. Die wordt dan ook regelmatig gebeld. "Maar ze komen altijd meteen als ze kunnen, want als wij bellen weten ze dat het echt nodig is", zeggen Van Pelt en Crispulo onafhankelijk van elkaar.

Werd er vanuit het politiebureau in de hoek van het Wilhelminaplein in het prille begin wat argwanend naar het novum van de CHS gekeken, nu heeft dat plaatsgemaakt voor een meer dan goede samenwerking, zeggen ze in de Passaatstraat. Overigens zagen CHS'ers zich tweemaal tijdens hun werk geconfronteerd met lieden met vuurwapens, maar die werden kort daarop op de grond gelegd.

Vinden de gastheren zelf hun werk in de binnenstad gevaarlijk? "Ja soms", zegt Crispulo. "Veel probleemmakers hebben messen bij zich. Er wordt soms met flessen gegooid. Het zijn niet alleen chollers, maar ook mensen die niet willen betalen of dronken zijn. Soms gaat het wel eens mis zaterdagmiddag en -avond bij de Tropical Mall of het Gomezplein. Brullende motoren. Klanten die de winkels niet meer binnen kunnen door de jongeren die voor de deur staan. De meeste mensen komen eerst naar ons als er problemen zijn. Soms schakelen we de politie in die eerst moet kijken. Maar zij roepen ook wel onze assistentie in. Als ze op zoek zijn naar iemand die aangehouden moet worden bij voorbeeld."

"Soms zijn er dingen die wij wel willen doen, maar niet mogen. Wij zijn geen buitengewoon agent van politie. Wij hebben geen aanhoudingsbevoegdheid. Maar we voelen wel de behoefte daartoe. Wij kunnen geen bekeuringen uitschrijven en we kunnen foutparkeerders niet laten wegslepen. Een takelwagen doet dat pas als een politieman een procesverbaal heeft opgemaakt We mogen officieel ook niet het verkeer regelen. We zijn eigenlijk maar een halve opsporingsambtenaar. Wij mogen in principe doen wat elke burger mag: in actie komen als iemand op heterdaad betrapt wordt. Ik heb wel eens gehoord dat politiemensen zeiden geef die jongens van CHS toch een dienstwapen. We mogen weer wel eenvoudige processenverbaal opmaken bij winkeldiefstal. Daar zijn speciale formulieren voor gemaakt. Dan hoeven de winkeliers niet helemaal naar de recherche op de Garipitoweg voor aangifte."

Crispulo tijdens een rondleiding door de stad: "Natuurlijk is niet iedereen aangesloten op ons alarmsysteem. Soms heb je er eentje in een rij winkels die geen lid is. Als er een inbraak is, controleren we even en wachten we toch wel even voor de winkelingang tot de politie het van ons overneemt. Soms zijn winkeliers zelfs lid geworden omdat we ze als niet-lid hielpen. Er kwam een bedrijf in Punda zitten. De avond na de verhuizing werd er al ingebroken. De volgende dag waren ze lid."

David Crispulo besluit: "Vanzelfsprekend hebben we ook veel te maken met toeristen. Ze reageren positief op ons. We maken ook veel mee op onze routes. Zoals die toerist die zijn vrouw zo zat was dat hij haar per se bij mij wilde achterlaten. En zo zijn er nog veel meer van die rare dingen. We moeten zo onderhand wereldwijd bekend zijn nu we in de folders en op de kalenderposters stonden. We kunnen niet meer weg uit de stad. Zelfs de politie zegt het."

■ *Een archieffoto van de CHS'ers van het eerste uur. Voorste rij tweede van rechts: David Crispulo. Directeur Lex van Pelt staat in de achterste rij in het midden.*

Pasteitjes, brekebenen en afkicken

"Er gebeurt zoveel in Punda. Daar hebben weinigen weet van. Als ik met pensioen ga, schrijf ik zo een boek vol." Dat zegt ex-politieman Lex van Pelt, directeur van Curaçao Hopsitality Services. Het werk varieert van het kalmeren van een Russische zeeman die in Hanchi Snoa niet begrepen wordt als hij in zijn eigen taal een pasteitje besteld, tot het afvoeren van een verstokte dief die bij een achtervolging over een muurtje klautert en zijn been breekt.

Van Pelt over de vaste gasten van CHS: "Het zijn altijd dezelfden. Vaak chollers. Tja wat moeten die anders. Het is een trieste zaak. Je ziet ze aftakelen en iedereen heeft een hekel aan ze. Het is een probleem geworden, waar we allang een oplossing voor hadden moeten vinden in de zin van opvang. Persoonlijk denk ik dat deze mensen alleen te helpen zijn met gedwongen afkicken."

■ *Wachtcommandant Crispulo: "Je maakt veel mee. Iemand gooit een baksteen door het raam en haalt een paar jeans uit de etalage. Of een toerist biedt je zijn vrouw aan omdat hij haar helemaal zat is. De mensen komen eerst naar ons met hun problemen. Wij schakelen dan soms de politie in. We hebben hier een taak. We kunnen niet weg uit de stad. Zelfs de politie zegt het."*

Uit het wachtrapport

Dronken man met bebloed gezicht uit winkel gehaald, wil niet zeggen wat hem overkomen is. Aanhouding van paartje dat kleding uit de verpakking haalt en ermee vandoor gaat. Moeder is zoontje kwijt. Een vent valt klanten lastig. Man en twee vrouwen gaan er spoorloos vandoor met fles parfum. Dame verdwijnt met rok. Restaurant bij de boogjes vergeet het slot op de drankenkast te doen. Man gapt gevallen bankbiljet van vrouw in casino. Toerist probeert met vals honderd-dollarbiljet te betalen. Restaurantgast wordt onwel. Inbreker in de kraag gevat. Jongens gepakt die straatverlichting vernielden. Toeristen zakken door ballustrade en betalen pas na aandringen de schade.

Kledingdiefstal in de Columbusstraat. Inbraak in FKP-gebouw. Vrouw herkent haar gestolen vingerring aan de hand van een ander. Drie mannen betalen alsnog hun restaurantrekening op verzoek van twee bewakers. Zak patat gejat uit supermarkt. Hemd uit winkel gestolen. Probleemzoeker slaat winkelier in het gezicht Vechtpartijtje op Gomezplein, getuigen zien messen en pistolen. Echtpaar krijgt slaande ruzie in casino. Inbraakpoging bij departement van Financiën.

Petten gestolen. Verkoper krijgt dreun in het gezicht. Leegstaande auto met draaiende motor al anderhalf uur lang. Jongen en meisje gappen zonnebril van een vrouw. Nummerkantoor beroofd. Jongen steelt presenteerkussen met veertien ringen waard 5000 gulden van een juwelier. Ex-werknemer maakt amok in winkel. Grappenmakers plaatsen hangslot op een hek voor een winkeldeur, winkelier kan er dus niet in. Knokpartij op Cola Debrotplein. Vrouw sluit haar man per ongeluk op in de winkel. Automotor in de brand. Venezolanen slaan choller in elkaar. Lege wagen rijdt uit parkeervak: handrem vergeten. Marineschip vaart uit en zet de helft van alle alarmen in werking.

ABN·AMRO Bank

Bo banko lokal
ku eksperensia internashonal.

1 Mei '93 Dag van de Arbeid

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen allen en in 't bijzonder onze werknemers en hun gezinnen een Geslaagde Viering van de Arbeidsdag

FREITAS SUPER JUMBO SUPERMARKET

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Aan alle werknemers en hun gezinnen wensen wij een Prettige, Zorgeloze Arbeidsdag toe.

Music House

Prettige en Geslaagde Dag van de Arbeid

the duty free freeport Shop

freeport BARGAIN CENTER

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige Arbeidsdag laten wij ons inzetten voor een betere toekomst voor Curaçao

REFINERIA DI KORSOU N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen alle werknemers een Geslaagde Dag van de Arbeid

C.Winkel & Zonen N.V.
LA CASA ROSADA EST. 1873
Penstraat 126

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen allen en in 't bijzonder onze werknemers en hun gezinnen een Geslaagde Viering van de Arbeidsdag

DISTRICO N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Moge het een dag worden van bezinning op onze taak in de gemeenschap
Prettige Arbeidsdag

ALVES SUPERMARKET

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

C.A.B.

CURAÇAOSCHE AANNEMERSBOND Y SU MIEMBRONAN

ta desea henter e pueblo trahador di Kòrsou

FELIS DIA DI OBRERO

* AIKO
* ANTILLEN
* ARINCO
* ASFALCO
* BETONWARENFABRIEK BRIEVENGAT
* BETONBOUW
* BONAMA
* BONBOCEMI
* BOUW MAATSCHAPPIJ CURAÇAO
* BOUWBEDRIJF ... A. ... RING
* BOUW SERVICE CARIBBEAN
* CARIMECO
* CURAÇAOSE WEGENBOUW MIJ.
* DORACON
* ELCONA
* HAVEZ HOUTPRODUCTEN
* HERU
* JONGSCHAAP & SALOMON
* KETECH CARIBE
* KONINGEN CARIBBEAN
* LOODGIETERSBEDRIJF ...
* MERCON
* MIJ. CURAÇAO
* NEDERIJ
* NETHERLANDS HARBOURWORKS
* PROFESSIONAL CONTRACTORS
* READY MIX BETON INDUSTRIE
* SCHILDERSBEDRIJF F. DIJK
* SCHILDERSBEDRIJF POUW
* SCHILDERSBEDRIJF TUSHE
* ... ANTILLIAANS CONTRACT
* WESCAR

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige Arbeidsdag laten wij ons inzetten voor een betere toekomst voor Curaçao

Curaçao Trunking

tres dies

Radio Holland Caribbean N.V.
Member of the SAIT & Radio Holland Group.
Plettenbergweg z/n
Curaçao

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Con motivo de conmemorarse el próximo 1 de Mayo el

DIA INTERNACIONAL DEL TRABAJO

La Gerencia de Refinería Isla (Curazao) S.A. saluda a todos sus trabajadores, a las Antillas Neerlandesas y en particular de Curazao, y los estimula a enfrentar los retos del futuro para que el fruto de su trabajo, basado en la responsabilidad y la dedicación, sea el continuado y eficiente progreso.

MARAVEN
ISLA (CURAZAO) S.A.
(Filial de Petróleos de Venezuela S.A.)

Juéves, 29 de Abril de 1993

Nachtdienst in een psychiatrische kliniek

Een dutje in de baas zijn tijd

WIE AAN NACHTDIENST denkt, denkt vrijwel direct aan de gezondheidszorg. Verpleegkundigen, artsen, ambulancepersoneel en EHBO-ers, talloze mensen uit de medische sector die allemaal weten dat het nachtwerk onlosmakelijk is verbonden met hun beroep. Medicijnen toedienen, bedden verschonen, mensen laten plassen en in de gaten houden of iedereen wel goed slaapt; genoeg te doen in de nacht. Maar niet alleen in de gewone ziekenhuizen. De Caprileskliniek is ook een instelling waar mensen wakker moeten blijven terwijl de patiënten slapen. Na één telefoontje was het geregeld: een verslaggeefster van de Amigoe mocht een nacht op pad met de wakers in de duisternis.

= door Ines Jonker =

Het is donderdagavond, elf uur. De avondploeg, die van drie tot elf werkte, wordt afgelost door de nachtploeg. Voor vijftien mensen begint nu de werkdag. Zij hebben een aantal zware uurtjes voor de boeg. Jan Jansen (41) is vandaag het nachthoofd en moet een ronde lopen langs alle afdelingen (gevestigd in aparte gebouwtjes op het terrein) om te informeren of er problemen zijn. De rest van de nacht past hij op een groep verstandelijk gehandicapten die in een zelfstandige woningeenheid woont. Daar begint zijn nachtdienst, met het lezen van het rapport dat de avonddienst maakte.

De woonkamer doet denken aan een 'echt' huis: een bank, twee luie stoelen, een televisie en een muziekinstallatie. "En als ik me verveel kan ik ook nog video kijken", vertelt Jan. Hij werkt bijna drie jaar in de kliniek en gaat binnenkort weer terug naar Nederland. Voordat hij naar Curaçao ging, werkte hij in een psychiatrische kliniek in Zeeland. "De nachtdiensten daar waren veel drukker. Patiënten kregen vaker aanvallen en we moesten ze dan weer tot rust brengen. Hier slapen ze over het algemeen heel rustig."

RONDE

Twaalf uur, hoogste tijd om aan de ronde te beginnen. We komen eerst bij een apart complex van aanleunwoningen dat vorig jaar in gebruik is genomen. De woningen staan bij de ingang van de kliniek, een beetje los van de andere afdelingen. De 32 patiënten wonen hier dan ook min of meer zelfstandig met de nodige begeleiding.

Altagracia Willems houdt de boel in de gaten. Een klein kamertje met kast en bureau is haar werkplek. Ze loopt hoogstens twee rondes per nacht. "Niet meer, want de mensen slapen goed en als je dan op en neer gaat lopen stoort dat alleen maar. Ik kijk gewoon of alles in orde is". Op de eerste ronde is alles in orde. Een vrouw ligt buiten op een muurtje, ze had nog geen slaap. Een paar woningen verder zit een jongen voor zijn huis. Hij is jarig en verheugt zich vast op de dag die komen gaat.

Altagracia:"Er zijn nooit echt problemen. Als de bewoners zelfstandiger zijn wordt de nachtdienst hier waarschijnlijk ook afgeschaft". Ze vindt het wel wat saai om alleen te zitten. Om wakker te blijven maakt ze verslagen van bewoners, doet ze wat administratief werk en een keer per week vult ze de medicijnmapjes. Ze doet al twintig jaar nachtdienst en is er dus inmiddels wel aan gewend. "Maar het zou goed zijn als het niet hoefde", zegt ze lachend.

■ *Nachtdienst in een psychiatrische kliniek: rondes lopen, medicijnen klaarleggen, lezen, maar bovenal, zorgen dat je wakker blijft.*

PORTIER

Als de kop sterke zwarte koffie ons weer enigszins heeft opgepept gaan we verder. Omdat we nu echt het terrein van de kliniek opgaan moeten we langs de portier. Dat geeft problemen. Sinds een filmploeg van de Nederlandse tv-omroep VARA enkele jaren geleden zonder toestemming 's nachts het terrein van de Capriieskliniek binnensloop om opnames te maken, heeft de portier het namelijk niet zo op nachtelijke pottekijkers. De directie heeft vergeten door te geven dat er een verslaggeefster komt en de portier wil die dan ook niet doorlaten. Dat Jansen de verantwoordelijkheid op zich neemt kan hem niks schelen. Na een woordenwisseling lopen we gewoon door en de portier gaat zijn baas inschakelen. "Hij doet maar", zegt Jan schamper.

Onze weg gaat naar de opnameafdeling voor mannen. Hier zijn twee nachtwakers. "Dit is een rustige nacht maar er zijn wel eens mannen die midden in de nacht op het raam gaan bonken om vuur of sigaretten te vragen". Zestien mannen liggen er op een zaal en de wakers lopen zo nu en dan een ronde. Verder doden ze de tijd door boeken te lezen. De vrouwelijke waker vindt nachtdienst helemaal niet leuk. "Op dit tijdstip kun je beter op je bed zijn", is haar opvatting.

TELEVISIE

Ook op de observatieafdeling voor vrouwen is het rustig. Marty Moralis kijkt televisie. Haar collega Merelyn Thakoerdayal zit in een soort kantoortje. Samen hebben ze de zorg over negen vrouwen die verspreid over twee zalen liggen. "Meestal doen we vier rondes per nacht. Soms wordt een vrouw onrustig. Als ze gaat schreeuwen stoppen we haar in een separeer (isoleercel - red.) omdat ze anders de andere patiënten stoort". Verder vullen ze rapporten ze in en leggen ze medicijnen klaar.

Marty maakt van de gelegenheid gebruik om haar afkeer van nachtdienst uit te spreken. "Het is helemaal niet leuk, vier nachten van huis. Je moet alles plannen en niemand wil ruilen".

We zullen ze niet langer van hun werk afhouden en gaan de nacht weer in. Het terrein is gehuld in een nachtelijke stilte die slechts zo nu en dan wordt verbroken door het geluid van een vroege vogel.

Het is een uur als we aankomen bij de geriatrische afdeling. Hier verblijven de oudere patiënten en er is een ziekenboeg. In de gemeenschappelijke woonkamer zitten Norma Paulo, Patricia Mondesir en stagiaire Mayra Seferina. Met merenguemuziek en door te praten proberen ze elkaar wakker te houden.

ZIEKENBOEG

Er ligt momenteel maar een patiënte op de ziekenboeg, er is dus niet veel te doen. "Maar als er meer liggen heb je je handen vol aan het verplegen", vertelt Patricia. "Laatst werd een vrouw plotseling ziek, daar moesten we constant bijblijven. Wij hoeven ook geen administratief werk te doen 's nachts, wel moeten we zo nu en dan mensen verschonen".

Norma is een van de oudste nachtdienstdraaiers en een van de weinigen die het ook leuk vindt. "Ik kan namelijk niet vroeg opstaan". "Verder nog bijzonderheden te melden?", vraagt Jan. Nee, die zijn er niet dus we kunnen verder.

Half twee. Op de afdeling voor chronisch zwakzinnigen zit een vrouw te haken in een klein, ongezellig uitziend kamertje met tl-buizen. Zojuist heeft ze uit verveling de linnenkamer maar eens in orde gebracht. "Als het rustig is ga ik zelf gewoon dingen verzinnen om te doen". Ze doet al vijftien jaar nachtdienst en vond het in het begin saai, maar nu is ze er aan gewend.

We gaan snel verder want we liggen nogal achter op schema. De weg leidt naar de chronisch psychiatrische patiëntenafdeling. Ook hier klinkt muziek. Meer dan dertig patiënten liggen er verspreid over verschillende kamers en een grote zaal. Hun zorg is toevertrouwd aan twee mannen. De ene leest de krant, de ander een blaadje. Of ze het druk hebben? "Het drukke is dat je wakker moet blijven. De meeste mensen hier slapen goed. Soms is er eén de hele nacht wakker. Die moet je dan tot rust brengen", vertelt een van hen.

Toch is het niet overbodig dat ze met zijn tweeën zijn. "Er zitten hier ook een paar justitiepatiënten en als zo iemand je aanvalt, wat zo'n twee tot drie keer per jaar voorkomt, kun je in je eentje niks beginnen. Ook de bouwstructuur heeft daarmee te maken. Het is een heel eind lopen naar de andere afdelingen dus je kan niet even snel iemand te hulp roepen. Dat maakt het functioneren soms moeilijk".

SYSTEEM

Het wordt snel duidelijk: ook deze man, die zijn naam niet belangrijk vindt, werkt niet graag op dit tijdstip. "Het kost veel meer geld omdat je een oppas moet regelen voor je kinderen of je ouders. En overdag slapen is ook niet echt makkelijk omdat je thuis snel wordt afgeleid". Het systeem moet anders vindt hij. "We hebben te veel nachtdiensten achter elkaar, soms om de twee weken. En de toeslag voor nachtwerk is slechts honderdtwintig gulden per maand, maakt niet uit hoeveel diensten je gedraaid hebt. Als je minder vaak 's nachts hoeft te werken kun je de dingen thuis veel beter regelen". In Nederland is het volgens hem allemaal een stuk soepeler. "Daar krijg je na de nachtdienst tenminste twee dagen vrij".

Verder vindt hij dat er monitoren moeten komen. "Dat is beter dan elk uur de zaal inlopen, daarmee stoor je de mensen alleen maar".

Kwart over twee. We komen aan bij de afdeling Tamarijn, voor de chronisch zieke en bejaarde mannen. Twee mannen in een gezellige zithoek. Ze praten wat, als waren ze gewoon bij elkaar op bezoek. Hier zijn echter geen kinderen om op te passen, maar eenendertig mannen. Om de twee uur lopen de nachtwakers een ronde. Als er iemand ziek is, is er wat meer zorg nodig. En soms gaat er iemand dood, vorige week nog. Dan hebben ze het iets drukker, moet er een dokter geroepen worden, en de familie op de hoogte gesteld. Maar vannacht is het rustig.

PERSONEELSTEKORT

Een half uur later. Het eind van de ronde komt in zicht, nog maar twee afdelingen te gaan. De een na laatste is voor vrouwen die al langer in de Capriieskliniek zijn. Door personeelstekort zit hier slechts een vrouw op de nachtpost. Het kamertje waar ze de tijd verdrijft met lezen, heeft ze op slot gedaan. "Ik ben een beetje bang voor chollers en insluipers", verklaart ze. Ook hier is niet veel werk te doen. De waakster moet dan ook bekennen dat ze soms bijna in slaap valt. Jan vertelt dat dit inderdaad een van de rustigste afdelingen is. "Ik ben hier nog nooit voor iets opgeroepen". Wel had ze de dag ervoor nog een vrouw in een cel gestopt, omdat die onrustig werd.

De klok slaat drie en we laten de vrouw weer alleen achter. Alleen de afdeling 'Margriet', voor chronisch zieke mannen, rest ons nog voor een bezoekje. De vrouwelijke surveillante leest een bouquetreeks-romannetje in een klein kantoortje. Ze is zichtbaar verrast dat er twee mensen langskomen, in plaats van een. "Waaaaaat? Iemand van de pers? Om drie uur 's nachts?" Twintig mannen heeft ze onder haar hoede en bij tijd en wijle loopt ze een ronde. Al veertien jaar doet ze nachtdienst. "Ik vind het niet erg. Je kunt overdag veel doen. Als ik thuiskom ga ik eerst het huishouden doen en koken voor mijn dochter. Na een uur ga ik slapen". De vrouw maakt koffie en we blijven nog een poosje zitten praten.

"Zo blijf ik tenminste wakker".

DUTJE

Om vier uur zijn we weer terug bij de plaats waar we begonnen. Tijd voor een vervroegd ontbijtje. "Rond dit tijdstip doe ik meestal een dutje. Niet dat ik echt slaap, het is meer soezen. Als mijn pieper gaat hoor ik het wel", vertelt Jan.

Opeens vliegt de tijd voorbij. Half zes. Jan gaat de bewoners wekken, als ze tenminste nog niet uit zichzelf wakker zijn. Energiek en fit komen ze tevoorschijn, een scherp contrast met de nachtwerkers. Van hun energie is niet veel meer over. Jan zet theewater op en weldra komt de vrouw die dagdienst heeft om hem af te lossen. Het juk van zijn schouders wordt afgenomen, en van nog veel meer schouders tegelijkertijd. Nog even rapporteren aan het hoofd en dan naar huis. Om te beginnen aan een welverdiende dagrust.

Internationale Bank- en Trustdiensten

MeesPierson

Vanaf de oprichting in 1952 hebben de Curaçaose vestigingen zich lokaal gespecialiseerd in internationaal vermogensbeheer, handel in valutas en depositos, en bijzondere kredietarrangementen zoals handelsfinancieringen. Met het samenvoegen van Pierson, Heldring & Pierson N.V. en Bank Mees & Hope N.V. is de dienstverlening aan cliënten aanmerkelijk verbreed en verdiept. Voor nadere inlichtingen verwachten wij graag Uw telefoontje.

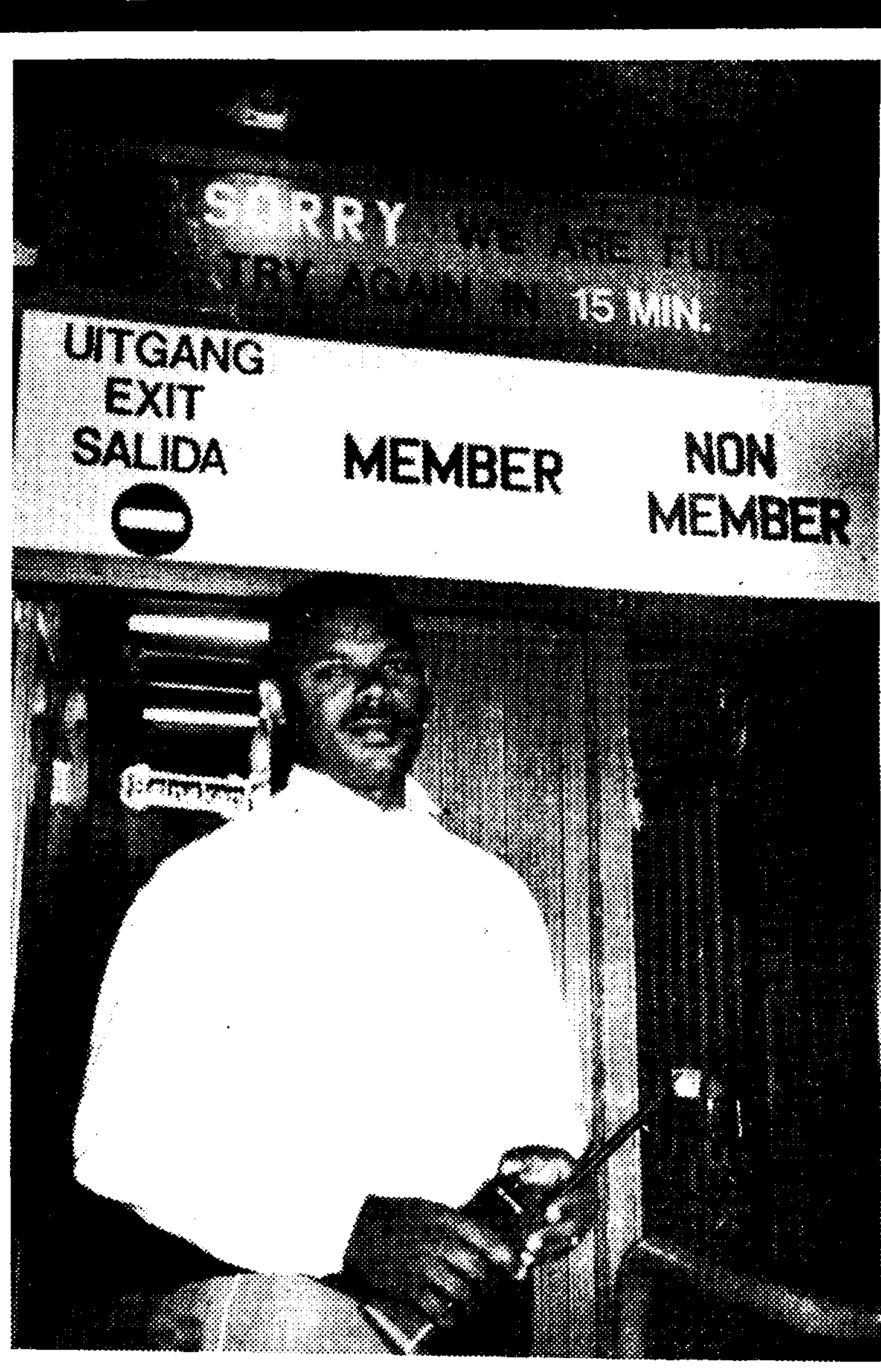
John B. Gorsiraweg 6, Curaçao Telefoon: 639300

's Nachts werken voor het plezier van anderen: friet, muziek en stappen

Musici van Jazz-café-restaurant Birdland: in leesrichting Walter Wout, Dennis

Breidel en Birdland-eigenaar Jimmy Karakusevic

Edil Borgschot, portier/ uitsmijter van The Pub

Hans de Jongh en Robert Ramazan (rechts) patatbakkers van Hans en Frietje

ARBEIDSDAG

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

„Dia di Obrero"

Nos mihó deseonan ta bai pa tur trahadó

ENTERPRISES N.V.

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige Arbeidsdag voor alle werknemers en hun gezinnen

DORSA N.V.

CAS CORAWEG 60 - TEL.: 375414

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1er di mei

'Dia Internashonal di Trabou'

OBRERONAN MASHA PABIEN!

Z.K.L.

PAINT + HARDWARE N.V.

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

PRETTIGE en GESLAAGDE ARBEIDSDAG

Daarna vol goede moed weer aan het werk

Golden STAR

Bar – Restaurant

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

„Dia Internashonal di Trabou"

ta un dia pa fiha atenshon espeshal na esnan ku na un manera responsabel ta traha tur dia pa garantisá Kòrsou i Antia un bon futuro.

OBRERONAN PABIEN!

Esperamos Supermarket

Jan Noorduynweg

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Otrobanda

HOTEL & CASINO

Wenst allen en in het bijzonder ons personeel en hun gezinnen Prettige Arbeidsdag

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Pabien !!! Pueblo trahadó...

huntu nos lo logra bienestar, felisidat i [illegible]ankilidat.

BOND TRAHADORNAN HORECAF

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

LABOR DAY

Aan alle arbeiders en hun gezinnen wensen wij een

Prettige Arbeidsdag

LA ZAHAV N. V.

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen U allen en in het bijzonder onze werknemers en gezinnen

Geslaagde viering van

Arbeidsdag

W.G. TRAPENBERG

Airconditioning Service

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Moge het een dag worden van bezinning op onze taak in de gemeenschap

Prettige Arbeidsdag

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Na okashon di selebrashon di

"DIA DI OBRERO"

tur trahadó di Kòrsou

KORPODEKO

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Voor u allen en in het bijzonder onze werknemers

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

FAYOM

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

van Kodela

---

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen allen en in het bijzonder onze

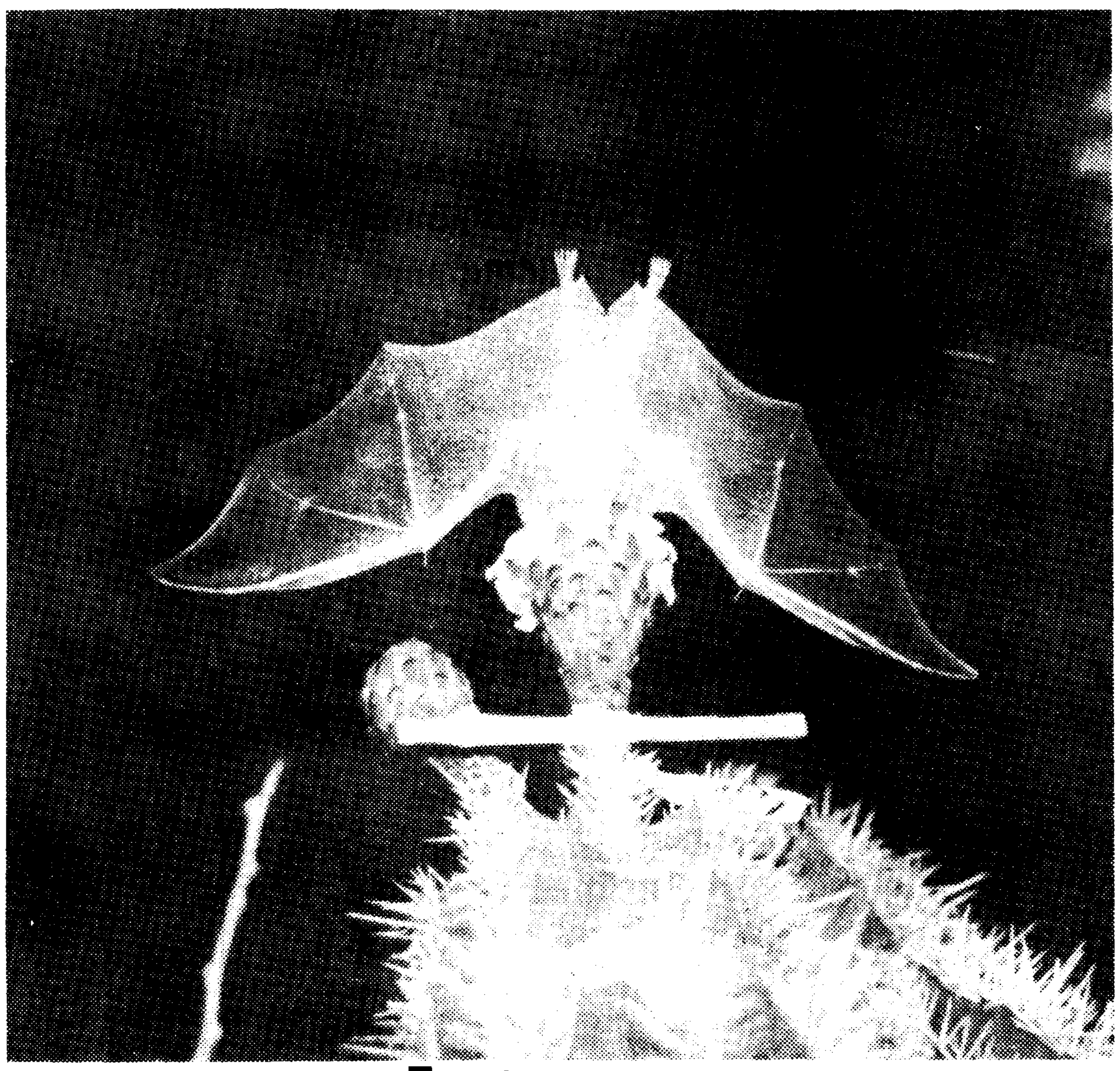
antraco

Française bestudeert leven en welzijn Curaçaose vleermuizen

Nachtdieren dwingen tot nachtwerk

= door Elisabeth de Montsouris =

HET IS 4:10 UUR in de ochtend als de eerste vleermuis in de val vliegt. Drie rijen verticaal gespannen nylondraden achter elkaar hebben hem in zijn vlucht gestuit. Weerloos ligt hij in de opvangbak te wachten op de dingen die komen gaan. Zijn lijfje is veel kleiner dan je zou verwachten. Onderzoekster Sophie Petit pakt hem vakkundig beet en noteert hem in haar logboek als een mannetje, met als bijzonderheid 'forse ballen'. De volgende vijf vleermuizen zijn vrouwtjes, waarvan er twee zwanger zijn. Zes vleermuizen in anderhalf uur. Een flinke vangst, gezien het feit dat 90 procent van deze slimme vliegers door de val heen weet te komen. Slechts het vibreren van de nylon draden verraadt hun doortocht.

■*Een vleermuis duikt in een cactusbloem, voor haar nachtelijke portie nectar.*

Vijf nachten per week moet Sophie op onregelmatige tijden haar bed uit. Het onderwerp van haar studie, de nectar-etende vleermuizen van Curaçao, dwingt haar tot dit nachtleven, waaraan zij eigenlijk een hekel heeft. "Maar de beloning voor dat nachtelijke opstaan is groot als ik de vleermuizen zie, al slaap ik liever tussen 23 en 7 uur, zoals de meeste mensen".

De vleermuizen zijn zeker geen passie die Sophie al jaren met zich mee draagt. Na haar middelbare school in Frankrijk studeerde zij eerst toegepaste taalwetenschappen. Daarna vertrok zij naar Kentucky - "Ik wilde gewoon eens wat anders zien" -, waar zij zich op de landbouw toelegde met als specialisatie dierkunde. De dieren, en dan met name de zoogdieren, boeiden haar zo, dat zij vervolgens in Miami biologie ging studeren.

Een jaar of wat geleden kwam zij voor vakantie naar Curaçao. Geconfronteerd met de allesvernielende geiten hier, bedacht zij dat het aardig zou zijn om een studie te doen naar het graasgedrag van geiten, ezels en herten. Om die reden kwam zij een tweede keer hierheen. In haar bagage bevond zich echter ook het nodige materiaal voor de bestudering van vleermuizen. Een studiegenote in Miami en een professor gespecialiseerd in vleermuizen waren daar debet aan. "En Curaçao is perfect voor vleermuizen, dat had ik de eerste keer wel gezien".

Toen ze eenmaal haar eerste vleermuizen had gevangen, en losgelaten, was ze verkocht. "Er is zo weinig bekend over deze dieren, de enige vliegende zoogdieren die we kennen. Op Curaçao moeten we het doen met de kennis uit een boek over zoogdieren dat nog uit 1960 stamt".

Er wordt geschat dat er acht soorten vleermuizen op het eiland voorkomen. Maar na een jaar vangen, bestuderen en fotograferen meent Sophie dat het er wel eens negen, en misschien zelfs tien kunnen zijn. Daaronder bevinden zich een viseter -"Die sleept met zijn poten over het water en vangt de visjes net als een vogel" -, en twee, wellicht drie nectare-tende soorten. De rest voedt zich met insecten. De fruitetende vleermuis is volgens de onderzoekster inmiddels uitgestorven.

Sophie concentreert zich op de vegetariërs, niet omdat ze tegen het eten van vlees is, maar omdat de planteneters makkelijker te bestuderen zijn. "Vleermuizen zijn vliegensvlug en in het donker kan ik ze amper zien. Daar komt hun fragiele bouw nog bij en dat alles maakt dat ze zo moeilijk te bestuderen zijn. Als hun prooi dan ook nog beweegt, wordt het helemaal moeilijk. Daarom is het veiliger om iets te bestuderen dat niet vegetatie te maken heeft. De planten waar ze hun eten halen, staan tenminste stil".

Sophie is voornamelijk geïnteresseerd in de voeding en de voortplanting van vleermuizen. Van de meest bedreigde soort, de *Leptonycteris Curasaoe*, is over deze twee aspecten niets bekend. "En het is hoogst belangrijk dat we meer van deze dieren afweten, want zij zorgen voor de bevruchting van de cactusvruchten. Die vormen weer de voedselbron voor talloze vogels op het eiland. Zonder de cactusvruchten valt er een gat in de voedselketen", zegt Sophie, die zich toch al grote zorgen maakt om het cactusbestand op het eiland. "Dat neemt duidelijk af. Voor projectontwikkeling of huizenbouw worden grote stukken terrein kaalgeslagen. Daar verdwijnen dus de cactussen, waardoor de dieren, vleermuizen en vogels, gedwongen worden in steeds kleinere gebieden te fourageren. Dat betekent dat alleen de sterkste soorten, zoals bij voorbeeld de troepiaal, zullen overleven. Die wagen zich immers ook in de omgeving van huizen. De rest sterft door gebrek aan voedsel uit". Niet alleen de nectaretende vleermuis wordt bedreigd. De insecteneters zijn door het gebruik van insectensprays eveneens in gevaar. Een verkeerde ontwikkeling volgens Sophie. "Ze doen zoveel goeds voor Curaçao. Ze eten insecten, zorgen voor de bestuiving en verspreiden de zaden".

Voor haar onderzoek gaat Sophie ongeveer eens per week op pad om vleermuizen te vangen. Dat gebeurt aan het eind van de nacht, want ze wil er zeker van zijn dat ze flink gegeten hebben. Het vangen en registreren is haast niet alleen te doen. In korte tijd moet er zo veel gebeuren, dat de hulp van een vrijwilliger onontbeerlijk is. Meestal is dat iemand van Carmabi, maar deze avond helpen haar uit Frankrijk overgekomen ouders met het opzetten van de val en het weeg- en meetwerk.

■*Met een zaklantaarntje op haar hoofd als enige verlichting weegt Sophie de vleermuizen in een katoenen zak.*

In het aardedonker hebben we de auto's 'ergens op de Vlakte van Hato' neergezet. Goed afgesloten, want volgens Sophie is het bij het aanbreken van de dag niet veilig meer op deze nu zo rustige en van God verlaten plek. Achter een vastberaden Sophie zijn we naar de grot gelopen, waarnaar de vleermuizen terugkeren na hun nachtelijke fouragetochten. Stekelige takken zwiepen in het gezicht of blijven aan de kleding hangen. Sophie weigert echter een pad te kappen, want dan zouden overdag andere mensen de weg naar de grot wel eens kunnen vinden.

Na een half uur priegelen met draden en vleugelmoeren staat de val. Het meegebrachte plankje dient als onderzoekstafel. Een plastic kussentje zorgt voor een comfortabele zit tussen de puntige rotsen. Elke gevangen vleermuis krijgt een nummer op zijn vleugel geschreven. Sophie heeft geen idee hoe lang de inkt blijft zitten. Misschien maar een of twee maanden, gokt ze. Desondanks weigert ze ze te ringen, omdat de ring op de vleugel kan glijden, waardoor de vleermuis niet meer kan vliegen. Dat risico wil ze niet nemen, bij deze toch al bedreigde dieren.

■ *Het nummeren van de vleermuizenvleugel. Sophie hoopt ooit een genummerd dier opnieuw te vangen.*

STUIFMEEL

Na het markeren neemt zij resten stuifmeel van neus en kin af. Thuis bestudeert zij van welke plant de vleermuis het laatst heeft gesnoept. Met een klein schaartje wordt vervolgens een deel van de vacht afgeknipt. Door analyse van de haren krijgt zij een beeld van de voeding die de vleermuis de laatste maanden tot zich heeft genomen. Voor het voedsel van de afgelopen nacht kijkt ze gewoon naar de ontlasting. Daartoe wordt elk dier in een genummerde katoenen zak gestopt. Een half uurtje later kijkt ze hoopvol of er wat in zit.

Bij de derde vleermuis krijgt Sophie de schrik van haar leven: de zak is helemaal rood gekleurd. Bloed?

"Het wachten is zo saai. Ik moet soms vechten tegen de slaap"

Zou het beest gewond zijn? Voorzichtig maakt ze de zak open, maar kan dan opgelucht ademhalen. Het dier heeft kennelijk van een rode cactusvrucht gesnoept. De zaden zijn nog in de ontlasting te zien. De duidelijk zwangere vleermuis wordt net als de andere dieren met zak en al gewogen. Als Sophie de vleermuis eruit haalt, ziet ze een flinke parasiet. Tot haar grote verdriet vangt ze vrijwel altijd dezelfde parasieten, maar dit onverwachte buitenbeentje geeft de vangst een extra dimensie. Met een pincet wordt hij direct verwijderd en in een genummerd flesje gedaan.

Sophie werkt vlug en efficiënt. Dat moet volgens haar ook wel, want de stress door de gevangenschap kan de vleermuizen fataal worden en dat wil zij koste wat het kost voorkomen. Af en toe voelt ze bezorgd hoe de lichaamstemperatuur al is opgelopen. Aan de vleugels merkt zij dat de dieren beginnen uit te drogen. "Ik zou ze zo graag iets te drinken geven voordat ik ze loslaat, maar ik heb geen idee hoeveel. En als het te veel is, doe ik misschien iets fout". Vervolgens vertelt ze hoe sommige onderzoekers zonder enig pardon 's avonds een val opstellen en de volgende ochtend hun buit incasseren. Dat er dan een paar dood zijn, schijnt hen niet te deren. Het is duidelijk niet haar manier van werken.

Als om een uur of zes alle vleermuizen in vrijheid zijn gesteld, zit Sophie's nachttaak erop. Terwijl Curaçao zich opmaakt voor een nieuwe dag, probeert zij de gemiste slaap in te halen. Dat valt haar niet makkelijk. "Er is zo veel lawaai overdag: luid spelende radio's, de buurman die naar zijn werk rijdt en schreeuwende kinderen. Dat realiseer je je pas, als je plotseling tot de nachtwerkers behoort. Als je nooit 's nachts hebt gewerkt, weet je niet waar je het over hebt. De volgende dag is verpest, je loopt als in een mist rond en aan het eind van de werkweek ben je zo moe, dat je al om half tien naar bed moet. Dan ga ik heus niet meer een avondje dansen. Ik sympathiseer echt met de nachtploegen en andere nachtwerkers".

"Er is zo veel lawaai overdag, dat realiseer je je pas als je tot de nachtwerkers behoort"

Sophie vindt het vooral zo vervelend om elke avond op verschillende tijden haar bed uit te moeten. Voor het vangen is het einde van de nacht heel geschikt. Maar op de andere nachten gaat zij er vaak veel eerder op uit. Zoals voor het onderzoek naar de effectiviteit van de bevruchting, dat ze nu uitvoert. Daarvoor moet zij twee keer op pad. Eerst aan het eind van de middag en van tien tot een uur of drie 's nachts nog een keer.

's Middags zoekt zij de bloemen op die die nacht open gaan. Stuk voor stuk bedekt ze die met een netje. Het gaat om bloemen die maar een nacht bloeien en die door vleermuizen worden bevrucht. Als zij 's avonds terugkomt, haalt ze het netje weg en gaat met een fotocamera onder de bloem zitten. En dan begint het lange wachten. "Dat kan zo saai zijn. Ik moet soms echt vechten tegen de slaap".

"Uitblijven studie naar effect windmolens verontrust me"

Ze veert pas op wanneer een vleermuis op de bloem landt om van de nectar te snoepen. Vlug wordt een foto genomen, zodat ze achteraf weet om welke soort het gaat. Op het moment zelf is dat absoluut niet vast te stellen, daarvoor gaat een en ander te snel. Zo snel, dat Sophie al een paar maal een foto van een haar onbekende vleermuizensoort heeft genomen, zonder hem ooit echt gezien te hebben.

Direct na het vertrek van de vleermuis gaat het net er weer omheen, zodat er geen andere vleermuizen bij kunnen. Later controleert Sophie of de bloem bevrucht is, dat wil zeggen of er vruchtzetting heeft plaatsgevonden. Aan de hand van die gegevens en de gemaakte foto's kan zij precies bepalen welke vleermuizensoort in hoeveel procent van de gevallen daadwerkelijk voor een nieuwe vrucht heeft gezorgd.

Voor de meeste werkaamheden opereert Sophie aan de Noordkust, in de grotten langs de Vlakte van Hato. Als zij in de buurt van de windmolen werkt, valt het haar op, wat een 'ontzettend lawaai' die maakt. Zij houdt dan ook haar hart vast voor de komst van een heel park met molens. "Ik weet niet of de aanwezigheid en het geluid van windmolens schadelijk zijn voor de vleermuizen, maar laten ze er dan eerst een onderzoek naar doen. Nu bouwen ze er meteen twaalf en achteraf zien we pas of er iets gebeurt. Dan is het al te laat. Er is geen studie gedaan en dat verontrust me. De molens kunnen de verblijfplaatsen van de vleermuizen verstoren en ik vind het heel riskant om zo'n park neer te zetten, waarmee je maar 1 procent van je elektriciteit opwekt. Vleermuizen zijn een kritische schakel in het dierenrijk. Dank zij hen kan een groot aantal dieren op Curaçao leven. Dat mogen we niet vergeten".

CUROIL N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen onze werknemers en geheel Aruba

Prettige en Veilige Arbeidsdag

Botica Oduber - Botica Kibrahacha
Oranjestad
Botica San Lucas
San Nicolas
Visser Trading Company
Eagle

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen alle werknemers van Aruba en in het bijzonder onze werknemers en hun gezinnen

Prettige en veilige Arbeidsdag

ARUBA AUTOMOBILE DEALERS ASSOCIATION

* Arucar
* Automobiel Bedrijf Centraal Aruba N.V.
* Carib Motors
* Garage Cordia Aruba
* Consolidated Automotive Enterprise
* Prima Auto Sales
* Star Motor Company
* Topcar

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Uw verzekeringsagent

A.F. Aponte

wenst de Arubaanse gemeenschap in het algemeen en de werknemers en hun gezinnen in het bijzonder een GESLAAGDE EN VEILIGE ARBEIDSDAG

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij - Staf en Personeel feliciteren Alle Arbeiders en hun gezinnen en wensen hun een gelukkige en prettige Arbeidsdag

Associated Engineers and Planners

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

GESLAAGDE ARBEIDSDAG voor U allen

SUBARU

ARUCAR

voor kwaliteit en service

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

ARBEIDSDAG VIERING

Een dag van bezinning om ons te blijven inzetten voor ons werk en Aruba

SEGUROS MANSUR n.v.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen de Arubaanse gemeenschap in het algemeen en onze werknemers en gezinnen in het bijzonder

ABN AMRO Bank
Aruba

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige en geslaagde Arbeidsdag

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige en Geslaagde Arbeidsdag

Moge het een dag worden van bezinning op onze taak in de gemeenschap

Banco di Caribe

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Op deze Arbeidsdag 1993

GESLAAGDE ARBEIDSDAG

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

werknemers en hun werknemers van Aruba

Een Geslaagde Arbeidsdagviering

ELMAR

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

NISSAN en TOPCAR wensen de bevolking van Aruba

PRETTIGE en GESLAAGDE ARBEIDSDAG

Daarna vol goede moed weer aan het werk

TOPCAR

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Een zonnige Arbeidsdag

een zonnebril van

OGBER & KAN

Eerste vrouwelijke gevolmachtigde minister Ella Tromp-Yarzagaray

Aangezien sommige ministers van hun werk 'een baan voor dag en nacht maken', lijkt een interview met Aruba's bewindsvrouwe Ella Tromp ons niet misstaan in het kader van deze speciale Ñapa over nachtarbeid.

"Als ik dit overleef, ben ik rijp voor elke andere baan"

SINDS HET FENOMEEN 'gevolmachtigde minister' in 1954 in het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden werd geïntroduceerd, was Ella Tromp-Yarzagary in 1991 de eerste vrouwelijke gevolmachtigde minister die Aruba in Nederland mocht vertegenwoordigen. Twee jaar later wordt zij niet alleen benoemd als de eerste vrouwelijke minister van Aruba, maar is tevens de eerste vrouw in het Koninkrijk die de staatskas gaat beheren. Indicaties genocg van haar vastberadenheid en doelgerichte manier van handelen. Ella Tromp-Yarzagaray is een bijzondere vrouw, die, waarschijnlijk onbewust, meer wapenfeiten op haar naam heeft staan dan welke politicus dan ook. De persoon bij uitstek voor een vraaggesprek in verband met de Dag van de Arbeid.

Door Eef Hermers

Hoe bent U in de politiek verzeild geraakt?

"Mijn broer, ing. Chenco Yarzagaray, is altijd zeer actief geweest in de politiek. Zo was hij bij de oprichting van de MEP. Later werd hij Statenlid en minister van Economische Zaken van de Antillen. In 1988 zette hij een punt achter zijn politieke carrière en vroeg of ik geïnteresseerd was zijn plaats in te nemen. Omdat ook wijlen Betico Croes al jarenlang had aangedrongen om de politieke weg in te slaan, heb ik mijn baan in het onderwijs opgegeven en de grote stap genomen. Het argument dat mijn drie kinderen nog te klein waren, ging toen ook niet meer op, omdat ze al groot genoeg waren.

Vooral uit respect voor Betico besloot ik de MEP te steunen. Betico had de moed om voor de verkiezingen het solidariteitsfonds van 8.2 procent in te voeren, nadat de Lago de poorten had gesloten. We zien vandaag dat dat inderdaad meegeholpen heeft aan het herstel van Aruba's economie."

Maar ook de economie-studenten van de MAO-school, hebben Ella Yarzagaray met die beslissing geholpen. Politiek op Aruba eist immers veel en de huidige minister hield van haar baan als onderwijzeres. Haar studenten meenden dat zij als vrouw betrokken moest worden bij belangrijke beslissingen op overheidsniveau.

Ella Yarzagaray: "Ik vroeg mijn studenten: 'Maar wie gaat er nu in hemelsnaam op mij stemmen? Op Aruba wordt gestemd op mannen, niet op vrouwen. Verkiezingen en het vormen van een regering is een pure mannen-aangelegenheid.' Maar mijn studenten vonden dat ik dat probleem juist moest aanpakken. Ze vonden dat het tijd was voor een verandering en dat ik de aangewezen vrouw was om dat baanbrekend werk te doen."

Nu bent U de eerste vrouwelijke minister binnen het Arubaanse kabinet. Is uw werkwijze en aanpak van bepaalde zaken vergelijkbaar met die van uw mannelijke collega's?

"Nee, ik vind dat ik rustiger ben. Ik ben geen type dat graag op de voorgrond treed, raak niet snel emotioneel en probeer de zaken op een logische wijze te zien. Ik vraag eerst anderen hun oordeel voordat ik echt een definitieve beslissing neem. Ik heb de indruk dat mannen impulsiever zijn dan vrouwen en overhaast beslissingen kunnen nemen."

Bent U er trots op dat U de eerste vrouwelijke minister van Aruba bent?

"Ik weet niet of ik dat 'trots' mag noemen. Ik wil gewoon graag het voorbeeld geven dat een vrouw óók een goede minister kan zijn. De gemeenschap gaat er vanuit dat een man politiek bedrijft en als vrouw moet je eerst maar eens bewijzen dat je dat kan. Dus je moet in het begin eigenlijk harder werken om evenveel respect af te dwingen als een man dat doet. En wij vrouwen hebben dan de neiging om die man te overtreffen. Dus eigenlijk werk ik dubbel zo hard."

Maar al voordat U kon bewijzen dat een vrouw evengoed een ministerpost kan bekleden als een man, heeft de Arubaanse bevolking vertrouwen in u getoond. Hoewel U tijdens de laatste verkiezingen als achtste op de MEP-lijst werd geplaatst, kreeg U, in vergelijking met de 425 stemmen in 1989, in januari jongstleden 961 stemmen.

"Ik denk dat de kiezers ook op mij kunnen vertrouwen. Tijdens mijn verkiezingscampagne heb ik niemand een baan beloofd. Ik heb alleen beloofd dat ik mijn kennis en kracht ter beschikking zal stellen van mijn land en ben bereid daarvoor vele uren en al mijn kennis en werklust in te zetten. Ik wil gewoon goed werk leveren zodat de mensen tevreden zijn met mijn prestaties."

U bent op de internationale dag van de vrouw, 8 maart 1991, benoemd tot gevolmachtigde minister in Nederland. Twee jaar daarna, in maart 1993, hebt U de eed afgelegd als minister van Financiën. Dat moeten twee enerverende jaren zijn geweest.

"Dat klopt. Ik ging in 1991 met zeer gemengde gevoelens naar Nederland. Ik hield van mijn werk als lerares op de MAO. Ook het feit dat mijn kinderen gedurende het schooljaar Aruba moesten verlaten, zat me dwars. Het was heel moeilijk om die beslissing te nemen. Na een week bedenktijd heb ik uiteindelijk toegestemd. En achteraf gezien is dat de juiste beslissing geweest.

De start in Nederland verliep moeizaam: je moet je personeel leren kennen en weten wat het werk inhoudt. Bovendien ben ik het type dat de eerste maanden extra hard werkt om in een korte periode alles onder de knie te krijgen. Dat is me ook gelukt. Ik heb in die twee jaar veel contacten in Nederland opgebouwd. Maar toen ik na twee jaar weer terug moest naar Aruba, had ik wéér gemengde gevoelens. Dan weet je namelijk net wat het werk inhoudt. Eigenlijk is die 'periode van twee jaar, om echt met resultaten te komen, te kort geweest."

Kunt U zich vinden in uw huidige baan?

"Mijn huidige baan is zwaar en veeleisend maar ik kan het aan. Ik werk bijna iedere dag de klok rond. Met name deze inwerkperiode eist veel van me. Heb je het bestedingsoverleg net achter de rug, dan staat de begroting al weer voor de deur.

Ik geloof dat ik inmiddels wel door heb wat de voornaamste taak is van een minister van Financiën. Naast de vele rapporten die ik moet lezen, de gesprekken die ik moet voeren met mijn directeuren en diensthoofden, is het belangrijk dat je de hand op de knip houdt. Ik heb het idee dat op Aruba momenteel de indruk heerst dat er geld genoeg is. En dat is pertinent niet waar. We moeten het juist wat rustiger aan gaan doen. Anders komen we over een paar jaren weer in de problemen. De situatie na de sluiting van de Lago is een pijnlijk voorbeeld geweest van hoe het niet moet. De ontwikkeling van het toerisme had op een langere termijn gepland moeten worden. Een dergelijke uitbreiding is onmogelijk in zo'n korte periode. De problemen met de afbouw van de hotels is een van de gevolgen van die te snelle beslissing. En we kampen met nog meer naweeën. Zo moet er enorm veel promotie gemaakt worden om de huidige hotelkamers te vullen. We moeten zorgen dat we goede vliegtuigverbindingen hebben voor de toevoer van de toeristen. Bovendien hebben we niet voldoende lokale arbeidskrachten. Die moeten worden aangetrokken. Maar daaraan gekoppeld is de uitbreiding van huisvestingsmogelijkheden, aanpassing van de infrastructuur en uitbreiding van het onderwijs. Tegelijkertijd moeten we ervoor zorgen dat de typische Arubaanse invloed behouden blijft.

Dat is dus een hele klus en we zijn we er nog lang niet. Hoewel we onze felbegeerde status aparte hebben en onze eigen beslissingen kunnen nemen, moeten we realistisch blijven en niet uit het oog verliezen dat Aruba een klein eiland is. Beslissingen die we nu nemen, kunnen over enkele jaren zeer nadelige gevolgen hebben. Juist omdat alles zo kleinschalig is, moet je beslissingen van nu goed overdenken en evalueren omdat het gigantische consequenties kan hebben."

Als minister van Financiën zult U zich ernstige zorgen maken over de garantieproblematiek.

"Inderdaad. In juli 1992 is een overeenkomst gesloten waarbij is afgesproken dat Aruba zo'n twintig miljoen dollar moet reserveren voor de garantieproblematiek. Dat is een behoorlijk bedrag. Daarnaast moeten wij ook de andere uitgaven in de gaten houden, die betrekking hebben tot de groei van de economie. Aruba heeft dus aardig wat miljoenen nodig.

En de eerlijkheid gebiedt me te zeggen, dat ik die op het moment niet heb. Ik zal proberen door middel van besparingen aan extra geld te komen. Ik denk daarbij aan de beperking op dienstreizen en personeelskosten. Ik heb onlangs een commissie ingesteld die de mogelijkheden bestudeert om die kosten naar beneden te halen."

■ *Het echtpaar Tromp in gesprek met de toenmalige president van de Verenigde Staten, George Bush, tijdens zijn bezoek aan Nederland vorig jaar.*

In uw persoonlijke verkiezingscampagne propageerde U een algehele afschaffing van discriminatoire arbeidscondities. Kunt U dat als minister van Financiën waarmaken?

"Een algehele afschaffing in zoverre mogelijk is. Want ik kan geen wonderen verrichten. Waar ik discrepanties constateer, of dat nu tussen mannen en vrouwen of ouderen en jongeren, gehuwden of ongehuwden is, die zijn uit te drukken als discriminatie, dan moeten die uit de wereld worden geholpen."

In uw verkiezingscampagne pleitte U voor een gedegen zorg en begeleiding voor kinderen van werkende ouders, in het bijzonder in de namiddag- en, indien nodig, in de avonduren. Wat zijn de huidige plannen van het kabinet voor gehuwde en ongehuwde moeders die aan het arbeidsproces deelnemen?

"In het regeerakkoord staat dat de overheid samen met de instellingen tot de oprichting van crèches wil overgaan, waar werkende moeders hun kind met een gerust hart kunnen achterlaten. De plannen voor kinderopvang zijn al in een vergevorderd stadium. Er zijn besprekingen gaande met minister Refunjol van Welzijnszaken. Persoonlijk denk ik dat we in de toekomst een situatie moeten creëren waarin werkgevers binnen hun bedrijven de gelegenheid bieden voor kinderopvang. De bedrijven kunnen er dan bij voorbeeld ook voor zorgen dat de moeders en hun kinderen daar kunnen lunchen. De kosten worden dan gedeeld tussen werkgever en werknemer. Een ander idee voor de toekomst is het invoeren van deeltijdbanen voor moeders binnen de Arubaanse overheid.

In Nederland bestaan zelfs bedrijven die iemand in dienst hebben om boodschappen te doen voor de werkende moeders. Dat bespaart veel tijd en gehaast. De vrouwen leveren 's morgens een boodschappenlijst in en vinden de boodschappen 's middags in de kofferbak van hun auto. Achter deze werknemervriendelijke activiteiten schuilt de fylosofie, dat de bedrijven hun werknemers tevreden willen houden, zodat ze optimaal kunnen functioneren."

In uw verkiezingscampagne noemde U ook het voorkomen van alle vrouwen- en kindermishandeling. Ziet U dat als een groot probleem op Aruba?

"Ik ben voor de campagne met dergelijke gevallen geconfronteerd en vind dat mishandeling niet meer in deze tijd past. Iedereen heeft het recht om goed behandeld te worden. Niemand kan zich veroorloven om een vrouw of een kind een pak slaag te geven. Dat mag en kan absoluut niet meer getolereerd worden. Als vrouw mag en moet je niet alleen doen wat je wordt opgedragen. Elke vrouw heeft namelijk het recht zichzelf te ontwikkelen, in de richting die zij zelf kiest. De man moet daar begrip voor hebben en mag geen dominante figuur zijn die alle beslissingen neemt. Bij de overeenkomst die man en vrouw met elkaar aangaan heeft de vrouw evenveel rechten als haar echtgenoot.

Iedereen moet vrij kunnen zijn om zelf te kunnen bepalen in welke mate en hoe afhankelijk hij of zij zou willen zijn. Je moet onafhankelijk zijn om afhankelijk te kunnen zijn. En wanneer je zelf die keuze maakt, denk ik dat je dat ook met plezier vervult."

Bovendien hebben ook kinderen rechten en moeten betrokken worden in de beslissingen die hun ouders nemen. Kinderen begrijpen meer dan de meeste mensen denken. Het kind heeft recht op onderwijs om lichamelijk en geestelijk te groeien. Het is onze plicht om zorg te dragen voor hun gezonde ontwikkeling, zodat zij morgen zelfstandig beslissingen kunnen nemen voor hun toekomst en hun land.

Ik vind het een voorrecht om moeder te kunnen zijn. Kinderen zijn het grootste geluk in mijn leven. Pas na zeven jaar huwelijk werd ik in 1975 zwanger. Ik kreeg een tweeling en een jaar later een zoon. Mijn dochter is zeventien jaar en heb ik begin dit jaar met veel moeite in Nederland achter moeten laten vanwege haar studie aan de MEAO. Haar tweelingbroer gaat in augustus terug naar Nederland om ook verder te studeren.

Mijn kinderen groeien op en geven me de steun die ik nodig heb. Ook tijdens de campagne. Bovendien denken ze mee en komen met problemen van hun leeftijd en uit hun omgeving naar me toe. Mijn kinderen zijn overigens bevriend met kinderen van politici van andere politieke partijen. Dat moet kunnen."

Hebt U een boodschap voor Arbeidsdag?

"Aruba heeft een status aparte waar iedereen trots op is. Maar aan die status aparte moeten we allemaal inhoud geven. En dat kunnen we doen door onze verantwoordelijkheid en bijdrage te leveren door telkens wat meer te produceren. Dus de arbeidsproductiviteit zowel bij de overheid en waar het nodig is in het bedrijfsleven, moeten telkens een beetje worden opgevoerd."

Wat zijn uw plannen voor de toekomst? Wilt U nog bepaalde dingen bereiken in uw leven?

"Ik zou nog zoveel dingen willen doen, maar je weet nooit of die wensen ooit realiteit zullen worden. Ik hoop dat ik nog vele gezonde jaren in het vooruitzicht heb. Als ik de kans krijg om voor mijn land te blijven werken, zal ik dat niet weigeren. Als ik de komende jaren als minister uit kan dienen, vind ik dat al een hele prestatie. Als ik dit heelhuids overleef, dan denk ik dat ik rijp ben voor elke andere baan."

Ella Tromp-Yarzagaray, getrouwd met Leo Tromp en moeder van drie kinderen, werd op 17 december 1944 geboren te Aruba. Zij volgde de studies Praktijk Diploma Boekhouden (PDB), Middelbaar Bedrijfs Administratie (MBA), Handelskennis, Pedagogiek en Economie. Zij was in totaal zes jaar werkzaam in het eilandsbestuur van Aruba: twee jaar bij het Departement van Arbeidszaken en vier jaar bij het Bureau van Toerisme. Gedurende zeven jaar was zij assistent accountant en administratie en gedurende twee jaar werkzaam bij het kabinet van de minister-president. Ella Tromp werkte veertien jaar in het onderwijs aan de ETAO, MAVO en MAO. Ook was zij vertegenwoordigster van Aruba in het consulterend overleg orgaan tussen Nederland, Venezuela, de Nederlandse Antillen en Aruba. Gedurende twee jaar was zij gevolmachtigde minister in Nederland en vertegenwoordigde Aruba in de vergaderingen van de Rijks-Ministerraad. Zij onderhield een goede verstandhouding met de leden van het Kabinet-Lubbers, leden van de Eerste en Tweede Kamer alsmede de Europese Gemeenschap in Brussel. Op 8 maart 1993 werd zij op Aruba benoemd als minister van Financiën.

Radio over werken

■ *WILLEMSTAD — Met ingang van de maand mei zendt radio Z-86 een nieuw educatief en informatief programma uit. het programma draagt als titel 'Riba dje' en zal het arbeidsproces als centraal thema hebben. Er wordt uitvoerig ingegaan op onderwerpen zoals arbeidsrelaties, gedrag op het werk, verantwoordelijkheid, werksfeer en werkinhoud. Kortom alles wat met werken te maken heeft. Dit programma wordt iedere zondagochtend van half elf tot half twaalf uitgezonden op Z-86 (AM-band).*

Op zaterdag 1 mei, Dag van de Arbeid, gaat men van start met een speciale uitzending van 'Riba dje'. Het programma wordt gepresenteerd door Beatrix Scoop, Zita Leito en Ruthsella Jansen (vlnr).

REFINERIA
ISLA (CURAZAO) S.A.

1 Mei '93 Dag van de Arbeid

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Voor U allen en in het bijzonder onze werknemers, dank voor Uw werk.

ELSEC

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige en Geslaagde Arbeidsdag.

harbourworks

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Direktiva di ABVO ta felisitá tur trahadó di Kòrsou i Boneiru, spesialmente su miembronan riba

"Dia di Obrero"

i ta deseánan forsa i perseveransia.

A.B.V.O.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige en Geslaagde Arbeidsdag

Namens
Botica Plaza
Botica Banda Abao
Botica Montagne Abao
en Wilhelmina Store

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen allen en in 't bijzonder onze werknemers en hun gezinnen een Geslaagde Viering van de Arbeidsdag

Maduro & Curiel & Sons, Inc.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige Arbeidsdag laten wij ons inzetten voor een betere toekomst voor Curaçao

1 mei
Dia Internashonal di Trabou

Werken aan de toekomst van Curacao.

Prettige Arbeidsdag

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige Arbeidsdag laten wij ons inzetten voor een betere toekomst voor Curaçao

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

(ANTILLES) N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Aan alle arbeiders en hun gezinnen wensen wij een

Prettige, Zorgeloze Arbeidsdag toe.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Masha Pabien riba
DIA INTERNASHONAL DI TRABOU

CURAÇAO INTERNATIONAL AIRPORT N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen allen en in 't bijzonder onze werknemers en hun gezinnen een Geslaagde Viering van de Arbeidsdag

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

en in 't bijzonder onze werknemers en hun gezinnen een Geslaagde Viering van de Arbeidsdag

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen alle werknemers in het algemeen en onze werknemers in het bijzonder een

PRETTIGE ARBEIDSDAG

Dank voor Uw inzet en werken: wij blijven op U rekenen

N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige Arbeidsdag

Waiter Cesar dolt zijn terrasklanten

"Twee uur lang dansen in de baas zijn tijd, snap je"

OVERDAG SCHANDELIJK lang kunnen uitslapen en 's nachts op je best presteren. Wie dat leefritme past, is geknipt voor de horeca. Mits je beschikt over een behoorlijke portie service-gerichtheid.

= door Joël Labadie =

Zijn binnenstebuitengekeerde pet lijkt zijn handelsmerk te worden en zijn spontane half nonchalante half brutale openingszinnen breken het ijs bij menig onwennige toerist die een pilsje bestelt bij Cesar, een van de waiters van Hard Rock Society op het knusse Keukenplein in Punda.

Een tijdelijke baan in de horeca voor een zeventienjarige Sintmaartenaar die per se de havo wil doen via een schriftelijk werkende onderwijsinstelling, zat er wel in voor Cesar. Drie maanden geleden kwam hij van de Bovenwinden omdat daar niet de cursusvorm was die hij zocht. En even zoveel maanden zit hij ook bij Hard Rock Society (voor intimi kortweg HRS). "Ik wil eerst mijn school halen. En dan zie ik wel. Ik wil later wel een eigen zaakje hebben. Dromen kost niks, zeg ik maar."

■ *Terras-loper Cesar van Hard Rock Society. De pet en de approach. De fooien en de meisjes. Overdag studeren en 's avonds een Bon Bini cocktail serveren.*

AVONTUUR

Met een Amerikaans accent zegt hij: "Yeh, sure ik ben een nachtmens. He man, 's avonds werken is voor mij avontuur. Er is dan toch bijna niets te doen. Ik doe dit liever dan overdag. Je voelt de hitte minder en de tijd gaat sneller." Of zoals een van Cesars collega's het zegt: "Het is eigenlijk ideaal, want overdag kun je lekker doen wat je wil. En in plaats van dat je 's avonds je geld opmaakt, verdien je het."

Cesar werkt soms zes tot zeven dagen per week, omdat hij dat zelf bepaalt. Hij draait vaak avonddiensten. Hij balanceert een dienblad op zijn wijsvinger en zegt: "De mensen zijn anders 's avonds. Het is leuk om te zien hoe ze zich kleden als ze uitgaan. Lekkere muziek op het terras. Je krijgt met dit werk veel kennissen. Je doet een maffe pet op en je approach slaat aan en uh... ja meisjes vinden het ook wel leuk."

FOOI

In de horeca van Sint Maarten verdien je meer dan op Curaçao. De salarissen zijn min of meer gelijk, hoewel goede waiters en bartenders daar beter betaald worden dan hier, weet Cesar. Maar het verschil zit hem ook en vooral in de fooien. Amerikanen geven over het algemeen nu eenmaal meer *tip*. En zij weten Sint Maarten te vinden. Dus kan het gebeuren dat een waiter daar met drie tot vier keer zo veel fooi naar huis gaat, dan op Curaçao het geval is.

Cesar: "De mensen zijn hier gewoon anders. Er zijn hier minder toeristen, en vooral meer Nederlandse vakantiegangers. Het gedrag van mensen die hier uitgaan is anders, gewoonten zijn anders, de menukaart is anders. Maar dat is okay."

"De mensen die op ons teras komen zitten zijn leuk. Laatst maakten twee Amerikanen een dansje in de zaak. Ik lachen. Of ik het dan beter kon, vroegen ze. Het eind van het verhaal was dat we met zijn allen 's nachts twee uur lang hebben staan dansen. In de baas zijn tijd, snap je. En achteraf krijgt je 35 dollar fooi."

HRS

Hard Rock Society is een van de eerste bedrijfjes in de binnenstad die bewust tot laat in de avond open willen zijn. Ruim een jaar geleden startten eigenaar Patrick en zijn vrouw Danique het café-restaurant. Het gaat nooit voor middernacht dicht. Want er moet iets zijn in de stad waar men in de late uren nog even naar toe kan om wat te drinken, aldus Patrick. Het gaat hem aan het hart dat Punda nog steeds niet die gezellig bruizende uitgangsgelegenheden kent die onmisbaar zijn voor een middernachtelijk stadshart. Maar dat moet en zal veranderen, weet de HRS-baas.

BABBEL OF FIGUUR

Cesar snelt terug nadat hij een bestelling heeft weggebracht op het terras. Bedienen is het zichtbare deel van zijn werk. Het onzichtbare deel schuilt vooral in het 'sluiten'. Het 's nachts binnenhalen van uithangborden, het schoonmaken van asbakken, het vouwen van bestek in servetten, het binnenhalen van tafels en stoelen, het bijvullen van de voorraad bier, het hang- en sluitwerk controleren en alles zo schoon achterlaten dat de collega's die 's ochtends openen snel het terras op orde kunnen krijgen. Werk dat doorgaans niet inbegrepen is in de tip. Want een fooi geef je omdat je lekker gegeten hebt, de bediening goed was of omdat de waiter een leuke babbel had of de waitress een goed figuur.

"He man", zegt Cesar bij het afscheid. "Je hebt helemaal niet gevraagd of ik het hier wel leuk vind om te werken. Want dat vind ik. Voor mij kan het niet beter. Serious man."

Gelegenheid geven tegen betaling van drugs

De nachtzijden van het leven

PROSTITUTIE, DRUGGEBRUIK EN inbraak. Drie begrippen die het daglicht niet kunnen velen. De activiteiten worden dan ook meestal uitgevoerd op een tijd dat een groot deel van de wereld in diepe slaap verkeert: 's nachts. Dan is het rustiger en is de pakkans minder groot. Dat betekent echter niet dat een al dan niet prostituerende respectievelijk stelende druggebruiker overdag slaapt. Ivan (40) bij voorbeeld slaapt soms een hele week niet. "Je kunt niet met roken ophouden. Als ik dan eindelijk een dag geen drugs gebruik, slaap ik. Maar ja, soms maken ze me wakker, en dan rook ik weer".

= door Elisabeth de Montsouris =

Ivan was ooit de stoere karateka van Wishi. Een fotoalbum met verbleekte foto's laat hem in betere tijden zien. Gespierde armen; een brede borstkas; met zijn vriendin; onder water in duikersuitrusting of boven water in gevechtstenue. Krantenknipsels herinneren aan zijn gloriedagen. Nu is hij alweer 5 jaar verslaafd aan de *base*. Hoewel hij graag zou willen stoppen, lukt het hem niet. "Ik kan het niet alleen. Ik zoek een meisje dat mij daarin wil steunen".

Om aan geld voor zijn drugs te komen geeft hij in het huis van zijn moeder gelegenheid tot van alles en nog wat en aan iedereen die maar wil. Zolang de bezoekers maar betalen of drugs leveren. Sex en *base*-roken vormen de hoofdmoot van de nachtelijke activiteiten in huize Ivan.

Het huis is op een matras, een tafel, een gasfornuis en wat rotzooi na leeg. Er is geen elektriciteit. Myrna (35) is vandaag speciaal gekomen om het huis te vegen, zodat het er voor het gesprek toonbaar uitziet. Een gebarricadeerde deur herinnert aan een vechtpartij van vorige week. De bezoeker had Ivan tien gulden voor het gebruik van een kamertje gegeven, maar het meisje niet voor haar diensten betaald. Myrna rilt nog als ze aan de vreselijke vechtpartij denkt, die daarop volgde. "Hij sloeg Ivan met een groot stuk hout en overal was het rood van het bloed".

Toen Ivan nog triomfen vierde als karateka, gebruikte hij wel marihuana. Maar dat is niet zo verslavend, vindt hij zelf. Hij is aan *base* begonnen op aandringen van een vriend van zijn vriendin. Die was jaloers dat Ivan zijn vriendinnetje had afgepakt. "Hij 'tracteerde' me op *base*. Ik wilde niet, maar probeerde het toch. Eigenlijk dwong hij me, om zo zijn vriendin weer terug te pakken. Toen ik het eenmaal gerookt had, dacht ik 'Nee, niks voor mij', maar daarna rookte ik het toch nog een keer. Weet je, alles gaat sneller werken, je ogen, je zenuwen, alles. Je voelt iets, maar je weet niet wat het is. Je kunt er niet mee stoppen, niet als je het alleen moet doen. Want je zoekt het toch".

Een van de buurtgenoten, Denise, komt binnen. Ze is broodmager en loopt ongedurig heen en weer. Onsamenhangend vertelt ze over haar leven nu en vroeger. Plotseling staat ze op en vraagt of ik mijn auto wel goed heb afgesloten. Als ik vertel dat m'n reserveband los ligt, rent ze weg. Later blijkt dat ze er iets overheen heeft gegooid, zodat niemand de goed verkoopbare band kan zien.

Dames, vermoedelijk van plezier, te Scharloo

Denise leeft net als Ivan en Myrna van de onderstand. Aanvankelijk veinzen ze nog dat ze daarvan hun drugs kunnen betalen. Nou ja, soms moeten ze geld lenen, dat ze dan weer terugbetalen als de onderstand er is. Vervolgens vertelt Denise hoogst serieus dat ze soms geluk heeft en geld van mannen krijgt. Op de vraag of ze tegen betaling met mannen naar bed gaat, reageert ze verontwaardigd. Wijzend op haar kruis zegt ze "Dat bewaar ik alleen voor mijn vriend". Ivan luistert geamuseerd en zegt dan: "Dat klopt, ze weet de mannen uitstekend op een andere manier te bedienen".

Myrna moet na enig aandringen ook toegeven dat zij haar lichaam ter beschikking stelt van anderen. Zeker nu ze geen *karnet* heeft voor de onderstand. Ze moet eerst nog een foto laten maken en daarvoor heeft ze weer geen geld.

In het weekend en aan het eind van de maand is het topdrukte in huize Ivan. Hij heeft in totaal tien meisjes die regelmatig met hun klandizie bij hem komen. "Als ze ook nog roken, blijven ze langer in de kamer, want dan kom je moeilijker klaar. Ik niet hoor", voegt hij er gauw aan toe. Ik mocht eens aan zijn mannelijkheid twijfelen. Drugs of niet, Ivan krijgt wel een erectie. Al moet hij toegeven dat het beter gaat zonder.

"Als je eenmaal bezig bent, word je zo'n viezerik", vertelt hij in een plotselinge opwelling van vertrouwen. "Je doet van alles, het doet er niet toe wat. Je vergeet..."; hij maakt de zin niet af en kijkt wat verlegen voor zich uit.

Tijdens zo'n drukke nacht loopt iedereen in en uit. Er zijn maar twee, volledig kale kamers voor de intiemere handelingen. Het gezamenlijke roken gebeurt in de woonkamer, ook op de grond. "Soms leggen we met z'n allen geld bij elkaar en kopen we een grote portie van zestig gulden. Dan bouwen we een feestje. Op je eentje heb je niet zoveel geld. Dat krijg je niet op een dag". Een kleine portie van vijf gulden blijkt zo op te zijn. Een verslaafde moet na het roken ervan direct weer op zoek naar geld voor een volgende portie. "Het is beter om veel geld te hebben en in een keer een grote coup te slaan", zegt Ivan stellig.

Stelen doet hij niet, verzekert hij me. Hij houdt niet van dieven. Als hij er een op zijn erf ziet, roept hij de politie. Desondanks wordt hij dagelijks met diefstal geconfronteerd. Op zijn kamer hebben anderhalve matras en een klerenkast de strooptochten van de diverse nachtelijke bezoekers overleefd. "Ze stelen alles", zegt hij. "Mijn kleren, zelfs mijn onderbroeken". Myrna vertelt later dat 'ze allemaal' stelen. Of Ivan daar bij hoort, laat ze in het midden.

Denise begint plotseling om geld te zeuren. Ze heeft honger. Volgens Ivan een gebruikelijk patroon. "Als je rookt, eet en drink je niet. Zodra je stopt krijg je ontzettende honger. Maar als je dan geld voor eten hebt, koop je toch weer drugs". Myrna gebaart achter Denises rug om dat ik vooral niets moet geven. Ik ben zwak en geef haar een paar gulden. Ze bezweert me dat ze echt alleen maar eten zal kopen. Inderdaad komt ze na tien minuten terug met een grote bruine zak vol broodjes en bananen. Ze maakt echter geen aanstalten om te gaan eten. In plaats daarvan vertelt ze dat ze naar Nederland gaat. Daar woont haar zuster en die betaalt het ticket.

In Nederland woont ook haar twaalfjarig zoontje. Het dochtertje van vijf woont in Marchena bij haar moeder. In Denises tas zitten drie verscheurde foto's, die ze me trots laat zien. Er is niet meer dan een paar ogen van zoonlief, of de neus en de mond van het meisje te zien. Ze verzekert me dat het hele mooie kinderen zijn. Thuis heeft ze betere foto's.

Ivan en Myrna kijken intussen jaloers naar de broodzak. Denise is echter niet van plan om ook maar iets van de inhoud te delen. Als ze merkt dat er bij mij niet meer geld te halen valt, gaat ze er vandoor, de andere twee hongerig achterlatend.

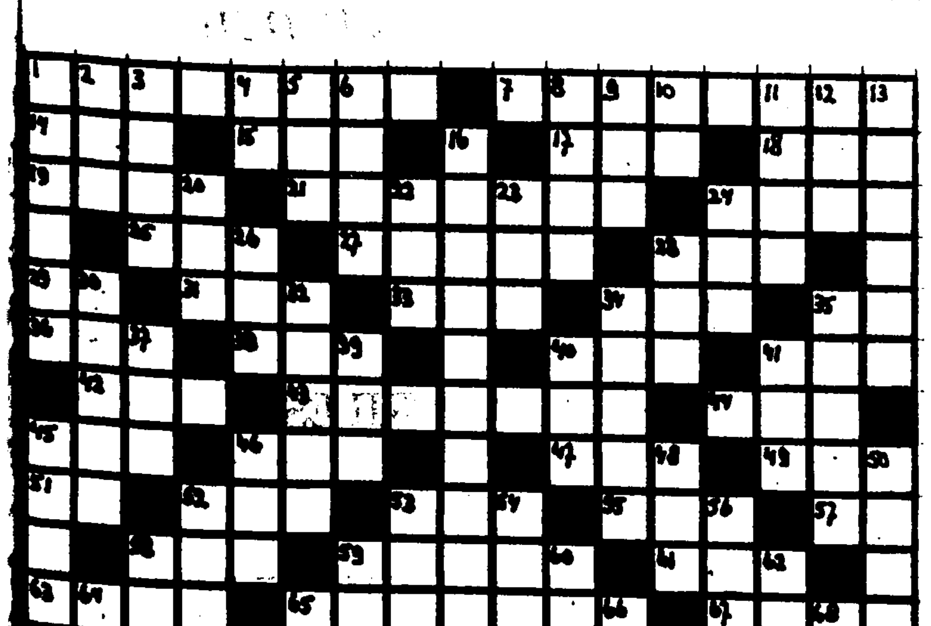
Telkens als een van de drie even de kamer uit is, beginnen de overgeblevenen kwaad te spreken over de afwezige. "Denise gaat die broodjes nu vast verkopen", zo weten Ivan en Myrna te vertellen. Zelf zijn ze veel beter. Myrna bij voorbeeld. Ze komt uit een goed gezin, ik mag vooral niet denken dat ze net als die andere meisjes is. Vroeger werkte ze op een naaiatelier. Bij haar moeder, maar ja, die is nu dood. Maar haar grootmoeder woont op Scharloo en die zal haar zeker geld geven. Dan gaat ze afkicken, bij *Nos t'ei pa Otro*, want daar kun je tegenwoordig ook blijven slapen. Moeilijk zal het niet zijn, dat stoppen met de drugs. Zij is er echt niet zo erg aan toe als Denise, dat moet ik van haar aannemen.

Als Ivan echter binnenkomt met een portie *base*, brood, bananen en - wat een luxe - ijsblokjes voor ijswater, kan ze haar ogen niet meer van hem afhouden. Ze haalt onmiddellijk haar cholpijp te voorschijn en begint met vaardige hand het witte poeder met een mes nog fijner te maken. Van het *pan franses* worden stukken afgebroken en verslonden. Uit een oud groenteglas drinkt ze wat verkoelend water.

Ivan laat me zien hoe je *base* moet roken. In drie keer. Niet zo hebberig alles in een adem naar binnen werken, zoals Myrna. Myrna, die na een pijpje altijd helemaal stil wordt. In tegenstelling tot Ivan, die altijd iets wil doen. "Je moet niet roken om het roken, zoals sommigen op straat", meent hij.

Ivans hond profiteert mee van het buitenkansje. Hij krijgt een stuk brood. Dat was de afspraak tussen hem en Ivan, met wie hij op een avond mee naar huis liep. "Ik heb hem gezegd dat ik niet altijd eten zou hebben. Maar als ik eet, krijgt hij ook", zegt Ivan, die toegeeft niet gelukkig te zijn in zijn huidige leven. "Weet je", zegt hij, "we zijn gewoon ziek".

De namen in dit artikel zijn gefingeerd.

HORIZONTAAL: 1. kopjes wassen; 7. merk (mv); 14. mannetjesdier; 15. zintuig; 17. Europese Gemeenschap; 18. als; 19. ringvormig koraaleiland; 21. aaien; 24. stel; 25. deel van het gezicht; 27. engel; 28. muil; 29. vorm van zijn; 31. gebouw; 33. schoon; 34. kledingstuk; 35. heilige; 36. familielid; 38. deel van een dank; 40. bevel; 41. kunstwerk; 42. walvis; 43. soort hert; 44. op lange afstand; 45. bijbelse figuur; 46. maand; 47. gevangenis; 49. wiel; 51, met de zijnen; 52. mager; 53. uitroep; 55. staafje om iets vast te zetten; 57. soort onderwijs; 58. gewicht; 59. vorm van hebben; 61. hoofddeksel; 63. verhittingsruimte; 65. raken; 67. gewicht; 69. aantal; 70. vlaktemaat; 71. water in Utrecht; 73. jongensnaam; 74. stelen; 75. heelmiddel.

VERTICAAL: 1, muziekterm; 2. dandy; 3. rancune; 4. behoudens weglatingen; 5. noodsein; 6. metaalhoudende delfstof; 8. vrouwtjesdier; 9. lidwoord; 10. met groet; 11. reus; 12. bijbelse figuur; 13. lekkernij; 16. werktuigen; 20. deksel; 22. dierenverblijf; 23. stuk hout; 24. teer; 26. geestelijke; 28. slang; 30. verzinsel; 32. soort kers; 34. tegenvaller; 35. stijf; 37. lichaamsdeel; 39. steen; 40. vreemde munt; 41. roem; 45. ijsschol; 46. wapen; 48. koraalbank; 50. dommerik; 52. rivier in Oostenrijk; 53. soort grond; 54. deel van de voet; 56. lichaamsdeel; 58. gekheid; 59. kleur; 60. part; 62. zoutachtig; 64. ton; 65. meisjesnaam; 66. ontkenning; 68. watering; 70. Duitse n.v.; 72. muzieknoot.

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Sivard Cardoze
Francia 39
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING vorige keer:

HORIZONTAAL: 1. go; 3. romp; 7. na; 9. sparen; 14. pa; 16. lias; 18. nu; 19. idee; 21. de; 23. draad; 24. knel; 26. al; 28. godin; 30. egaal; 32. nu; 33. kus; 35. me; 36. terras; 37. zes; 38. kind; 40. Lee; 42. sop; 43. reet; 44. uur; 45. bed; 46. reis; 48. oka; 50. ent; 52. Kina; 54. let; 55. tremel; 56. rm.; 58. gal; 59. as; 60. deels; 61. graag; 64. pi; 65. veel; 66. treil; 67. as; 69. tiel; 70. de; 71. reis; 73. ar; 75. lengte; 76. la; 77. meid; 78. en.

VERTICAAL: 2. op; 4. O.L.; 5. middel; 6. pari; 8. anders; 10. Pinas; 11. adel; 12. rel; 13. Ee; 15. ad.; 17. Santé; 20. kakkerlak; 22. eg; 24. kaap; 25. Australië; 27. lui; 29. om; 31. groen; 32. nee; 34. snuit; 37. zedig; 39. dus; 41. enkel; 43. rek; 47. Ees; 48. Orel; 49. Amstel; 50. Elger; 51. tralie; 53. nap; 55. teelt; 57. Ma; 60. deeg; 62. riem; 63. ga; 65. vin; 68. S.A.; 69. te; 72. si; 74. re.

CITCO
Curaçao International Trust Co.

1 MEI ARBEIDSDAG

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei: Dia Internashonal di Trabou

Wij wensen alle werknemers op Curaçao Veel Geluk op deze bijzondere dag

Curaçao Port Services Inc. N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen alle werknemers een Geslaagde Dag van de Arbeid

N.V. Mijnmaatschappij Curaçao

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Aan alle werknemers en hun gezinnen wensen wij een Prettige, Zorgeloze Arbeidsdag toe.

C.B.V.
Bònt di Trahadónan den Enfermeria

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Un Felis „Dia di Obrero"

Pitas supermarkt

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei: Dia Internashonal di Trabou

Op deze belangrijke dag gaan onze beste wensen uit naar de Curaçaose gemeenschap en in het bijzonder naar onze werknemers en hun gezinnen.

NEDEREX

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

BANCO DI CARIBE ta felisitá tur obrero di Kòrsou riba nan dia.

Hopi forsa pa sigui, lucha pa desaroyo di Kòrsou i di e masa obreril

BANCO DI CARIBE: Nos ta hohra Bo konfiansa

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige en Geslaagde Arbeidsdag

Hotel Holland

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei: Dia Internashonal di Trabou

Laten wij deze welverdiende dag gebruiken om ons te ontspannen en daarna met volle moed te werken aan een goede toekomst

Prettige Arbeidsdag

SETEL Telecommunication Resource Center

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Veilige en Zorgeloze Arbeidsdag voor de hele gemeenschap

DE GROTTEN VAN HATO

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Un felisitashon ta bai na tur trahadó di Antias i espeshalmente na nos trahadónan riba e gran dia

"INTERNASHONAL DI TRABOU"

HOCREST CORSOW HOCREST

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Pabien [!] Pueblo trahadó... huntu nos lo logra bienestar, felisidat i trankilidat.

VB

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

C.D.M.

De Curaçaosche Dok Maatschappij sluit zich aan bij de tallozen die hun gelukwensen uitspreken op de

Dag van de Arbeid.

De Curaçaosche Dok Maatschappij is ervan overtuigd dat de arbeid ons verenigt; het is de uitdaging die de mens aanspoort zijn doel te bereiken.

"De ...... van ons, dus ...... en .... eiland"

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen U allen en in het bijzonder onze werknemers en gezinnen

PRETTIGE ARBEIDSDAG

Dank voor Uw inzet, we blijven ook in deze moeilijke tijden op U rekenen.

Weg di Number Kòrsou

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei: Dia Internashonal di Trabou

Dank voor uw inzet, wij blijven op u allen rekenen

Prettige Arbeidsdag

CUROIL N.V.

De broekzak van een vastberaden loods en de precisie van een python-sleper

Waarom zeeschepen in de Sint Annabaai niet linksaf Rum Runners binnenvaren

De vijftien loodsen van Curaçao brachten vorig jaar 5047 schepen de Schottegathaven binnen, waarvan 1669 vrachtschepen, 1052 tankers en 266 cruiseschepen.
In 1991 ging het om 4966 schepen waaronder 1408 vrachtschepen, 1123 tankers en 286 cruiseschepen.
In het eerste kwartaal van 1993 werden 1277 schepen binnengeloodst. Daar waren 370 vrachtschepen, 261 tankers en 101 cruiseschepen bij.
Deze cijfers staan los van die van de Bullenbaai-haven. Sleepbootbedrijf Smit International verleent diensten aan Isla bij Bullenbaai en treedt ook incidenteel op als onderaannemer van KTK. Bij de COT (Curaçao Oil Terminal) worden per jaar tussen de 500 en 1000 (super)tankers binnengesleept. Dat is gemiddeld twee per dag, hetgeen vier 'assistenties' betekent voor de bemanning van de slepers.

Sleper-kapitein Sixto Kastaneer: "Een loods zal zeggen dat hij dit niet kan doen, ook ik. Je moet een sleepboot en zijn krachten kennen. Is dat niet het geval dan heb je 99 procent kans dat je brokken maakt".

Loods Richard Commenencia: "Twijfelaars horen niet aan het roer. In een smalle manoeuvreerruimte is geen tijd voor zal-ik-wel-zal-ik-niet. Een eigenschap die je kennelijk vaker ziet als je de touwladder opklimt en met je hoofd boven de reling van een zeeschip komt".

Archieffoto uit de tijd dat de Julianabrug nog niet gereed was.

= door Joël Labadie =

ER ZIJN BEROEPEN, waarbij fouten weggevlakt kunnen worden met een gummetje en er zijn beroepen waarbij dat niet kan. Een verkeerde manoeuvre kan al gauw een kwestie worden van honderdduizenden guldens schade. Voorbeeld: het dagelijks werk van havenloods Richard Commenencia en sleepbootkapitein Sixto Kastaneer. De kapitein: "Het is jaren goedgegaan in de havens van Curaçao, maar als het een keer mis gaat, telt dat voor alle dagen dat het wel goed ging". De loods die tankschepen zo lang als drie voetbalvelden achter elkaar binnenvoert door de St Annabaai: "Het is precisiewerk. Als wij fouten maken, staat het in de krant en komt het op de televisie. Maar onze haven gaat weinig verkeerd".

...anuit het donker komt ...bootje aanvaren op zoek ... de passagier die staat ...achten op de Handels... voor een interviewaf...ak. Fort Nassau - niet ...estaurant, maar het coör...tiecentrum voor beweg...en in het Schottegat en ...çao buitengaats - hoeft ...r te bellen en het mecha...e van de havendiensten ... in beweging en grijpt ...aderen in elkaar.
...dres Martien (56) is een ...ie radertjes. Hij is al 27 ...matroos en ook kapitein ...boord van een van de ...bootjes van KTK: *Kom... di Tou Kòrsou*. Hij ... deze vaart aan dek. ...avondje invallen. Voor ...zieke collega. *Nights...* wil hij niet meer om ...vrouw. Die wil hij niet ...n laten nu al zijn kin... uit huis zijn. Ze stu... in Nederland, zegt hij. ...hand gaat kort omhoog ...ij van de wal weer in de ...springt die een fractie ...wegstuift van het lood...ebouw ergens onder de ...nabrug.
...menencia (44) is in tegen...ng tot wat zijn beroep ...vermoeden niet gehuis... in een loods, maar in ...aardige kamer op de ... De Wilde van de ...çao Ports Authority ...). Bankje, tv'tje, koffie, ...ast en natuurlijk een ...on en een computer met ...scherm voor de commu...ie.
...t is vroeger wel anders ...st. In het begin van de ...tachtig begon de CPA ... draaien. Het loodsver...vas toen meer een hok, ...deuren van metaal, ...r ramen. Beetje bij ... kwamen de verande...n. Vooral de laatste drie ... er een kentering zowel ...ncieel als in menselijk ...t, zegt Commenencia. ...rstandhouding met de directie is zeer goed. Men heeft door dat personeel beter functioneert als het af en toe wat vertroeteld wordt. Een beetje loods ging vroeger na het werk zo snel mogelijk naar huis, nu blijven ze na hun wacht lekker zitten, wijst Commenencia naar de sofa.

GEEN MISBRUIK

Hij is een van vijftien loodsen, tevens voorzitter van de loodsenvereniging: de belangenbehartiger als het financiën, sociale voorzieningen, promotieproblemen en figuurlijke aanvaringen met de directie betreft. Loodsen zitten in net zo'n rare positie als de luchtverkeersleiders van Hato. Beiden zijn eilandsambtenaren ter beschikking gesteld van een overheids-n.v. Het loodswezen staat niet bepaald bekend als een groep die snel het werk neerlegt om eisen kracht bij te zetten. Commenencia: "Tja, wij staken niet zo gauw, want wij zijn ons ervan bewust dat we een klein maar belangrijk groepje zijn. We zullen nooit misbruik maken van de positie die wij hebben. Het zou voor ons erg eenvoudig zijn om het economisch verkeer totaal te verlammen".

5000 PER JAAR

Het is wachten wat de klok slaat. Een rustig avondje met maar een schip in aantocht en een tanker die elk moment kan uitvaren als de Isla-papieren in orde zijn. Gemiddeld 5000 schepen per jaar gaan onder loodsbegeleiding in en uit de haven. Iest meer dan de helft wordt gesleept, aldus een ruwe schatting van havenmeester Ramon Frankel. Normaal gesproken gaat loods Commenencia even thuis pitten. Als het moet is hij in tien minuten weer op zijn post. Dat is tijd zat. Meestal geeft een scheepsagent een of twee dagen van te voren aan dat zijn schip eraan komt. Inclusief ETA. Estimated time of arrival, blinkt de monitor. Wat zijn de fax en de computer toch mooie uitvindingen.

BROEKZAK

Na vijftien jaar loodsdienst moet Commenencia het Schottegat en de rest van het lokale water als zijn broekzak kennen. Wat kan er nou moeilijk zijn aan het binnenvaren van een schip afgezien van de duidelijkheid dat je in de St Annabaai niet mis moet sturen omdat je anders voor je het weet bij de De Rouvillekade linksaf Rum Runners binnenvaart?

Afgezien van de simpele wetsregel dat - ongeacht moeilijke of niet moeilijke omstandigheden - elk binnenkomend en uitvarend schip van meer dan 50 brutoton loodsplichtig is (fruitbarken aan Scharloozijde zijn 55 tot 60 ton), bestaat er ook een natuurkundige noodzaak van een loods op de brug en soms ook een sleepboot voor de boeg. Die merk je het sterkst voor de haveningang waar stroming (vooral in april/mei en augustus/september), windkracht, diepten en ondiepten de verrassing vormen.

Die loodsplicht geldt niet alleen voor binnen-buiten en buiten-binnen, maar ook voor binnen-binnen: het verkassen van een schip van de ene steiger naar de andere ligplaats of dokingang.

HARD BAKBOORD

Voor wat betreft de gevaren die een zeekapitein niet altijd zal doorhebben: de loods staat hem ten dienste als nautisch adviseur. Commenencia: "Een gezagvoerder kiest altijd een lokale raadgever, maar de kapitein blijft te allen tijde de baas op de brug. De loods trekt aan het kortste eind als hij 'hard bakboord' roept en de kapitein zegt 'nee, midscheeps', maar dat is een theoretische illustratie van hoe de verhoudingen liggen. Natuurlijk kan de kapitein zelf de manoeuvres willen doen, maar als er iets gebeurt krijgt hij de problemen met de scheepsverzekeraar. In het ergste geval kan een kapitein voor de Raad van de Scheepvaart worden gebracht. Weet je, ik ken kapiteins van Venezolaanse tankers die hier al komen voordat ik als loods begon, toch doen ze het niet na al die jaren. Ze zeggen doe jij het maar".

VASTBERADENHEID

Twee dagen na het interview heeft Commenencia het woord gevonden dat hij zocht om uit te drukken welke vereisten aan een bootsloods gesteld mogen worden. Hij zegt: 'Vastberadenheid'. Twijfelaars horen niet aan het roer. In een smalle manoeuvreerruimte is geen tijd voor zal-ik-wel-zal-ik-niet. Een eigenschap die je kennelijk vaker ziet als je de touwladder opklimt en met je hoofd boven de reling van een zeeschip komt. Aan en onder het dek werken een handjevol zelfstandig opererende mensen die er samen voor zorgen dat een enorm schip vaart. Individuën. Mensen die beslissingen nemen. Niet wachten op anderen. Die zekerheid in daden leer je. Elke loods doet eerst de hogere zeevaartschool. Hij is dan koopvaardijofficier. Commenencia begon na school bij de KNSM, dat is een van de voorlopers van Nedlloyd. Varen tussen hier en Nederland op de vrachtschepen de Hercules, de Mercurius en de Pericles, de Teron en de Amon, maar stuurman op geen enkel passagiersschip. Na de HBO-opleiding volgde hij hier te lande een praktische loodsenopleiding. Maar voor men zich volleerd loods mag noemen is men vele verplichte vaarjaren en bijna een decennium opleiding kwijt. De beloning voor zolang wachten is een 'redelijk goed salaris', zegt Commenencia.

NIET ZEUREN

Hij is een man zonder tatouages, geen bordeelloper, geen zuiper. Geen stereotyp beeld van een man van het water. "Dat stereotype beeld klopte misschien vroeger wel voor zeemannen. Het waren vaak schurken en tuig van de richel die naar zee werden gestuurd. Nu niet meer", zegt Commenencia. "Hoewel een zeeman over het algemeen van een borrel blijft houden. Die tijd heb ik gehad. Het was leuk. Ik mis het niet, maar ik vond het leven op zee een goede ervaring. Ik heb nu andere dingen. Een vrouw, een gezin, een huis. En het gaat prima zo, ook met mijn werktijden. Ik ken geen enkele loods die klaagt. En hun vrouwen zijn het gewend. Het zijn van zichzelf zelfstandige vrouwen. Ze zeuren niet".

Een kop koffie verder biecht Commenencia op: "Ik was bijna fysiotherapeut geworden. Een beursenkwestie. Er was vraag naar en ze verdienden goed in die tijd. Het werd toch de zeevaartschool. Toen Richard nog Richi was en met pa in de auto langs de Handelkade reed en fascinerende schepen door de baai zag varen, nam hij zich voor loods te worden. De loodseigenschap van vastberadenheid toonde zich al jong misschien.

COCAÏNE

Nog steeds geen groen licht voor de Isla-tanker, zegt Fort Nassau. Commenencia praat dus verder over het zweet in zijn handen bij zijn eerste loodsoptreden. Over de keer dat een vooruitvarend schip bij de containerhaven opeens niet meer in zijn achteruit wilde en zelfs uitgeworpen ankers niet een gevoelige aanvaring met de kade konden voorkomen. En over de keer dat een Colombiaans schip in de St Annabaai opeens black out ging. Niets deed het meer. Geen motor, geen roer, geen niks. Uit het weggesleepte schip werd later een grote hoeveelheid cocaïne gehaald. Verstopt onder een dubbele bodem. Bleek dat het schip helemaal rot was en dat het voor een klein prijsje was opgekocht door smokkelaars om er nog net Curaçao mee te halen. Die kon naar de *scrap yard* bij Parera. Daar liggen nog meer *sub-standard*-schepen die van de scheepvaartinspectie niet meer mogen varen. "Dat doet men vaker: ze kunnen het in Europa niet maken om met zo'n oud schip te varen, dus komen ze dat hier proberen. Nee, het is goed dat de inspectie schepen aanhoudt. Als het veiligheid op zee aangaat, kun je nooit te lastig zijn. Het gaat om mensenlevens", besluit Commenencia.

PYTHONS

Kapitein Sixto Kastaneer (48) van de Jaro II laat zich niet verrassen. Hij wist dat een van de twee KTK-sleepboten aan de Jan Baardakade nachtbezoek kon verwachten. Samen met de twee slepers van Smit Antillen, gestationeerd te Bullenbaai, vormen zij de Curaçaose trekkracht. Ze bijten elkaar niet, maakt Kastaneer duidelijk. Als op de ene plek een derde sleepboot nodig is, komt van de andere plek in 45 minuten een sleper te hulp.

Voor schepen onder de 16.000 ton is maar een sleper nodig, voor meer: twee of drie. Dikke kabels van touw of staal met een breeksterkte van 120 ton liggen indrukwekkend op het dek of rond een haspel als kronkelende krachtige pythons. Sterk genoeg om de hele bevolking van Curaçao op een houtvlot de haven binnen te trekken. Een groot zeeschip kan soms machteloos spartelen in de St Annabaai. Het inzetten van een verhoudingsgewijs kleine sleper op vitale punten kan het schip overal krijgen waar het moet.

Hachelijk wordt het als een kabel knapt. Dan is het zaak om als de bliksem een nieuwe lijn te laten oppikken door het grote schip. Een keer ging het bijna mis omdat de kabel juist niet knapte. Dat was in 1979. Toen gaven trage massa en sleper in tegengestelde richting vol gas waardoor de kabel strak kwam te staan en de sleepboot zichzelf onder water trok zonder dat men dat op het grote schip in de gaten had. Het touw kon niet gevierd worden. Kastaneer donderde onderste boven in de stuurhut en deed dat nog een keer maar dan de andere kant op toen de spanning op de kabel met een klap opgeheven werd en zijn sleper op het water dreunde.

Kastaneer begon in 1962 als timmerman. In 1968 belandde hij bij de Curaçaose Scheepvaart Maatschappij als matroos. Zijn verzoek om voor sleper-kapitein te leren werd pas in 1974 gehonoreerd. Vanaf 1977 tot heden werkt hij als zodanig. Timmerman is hij nog steeds, zij het in zijn vrije tijd.

BROKKEN

Kastaneer en Commenencia zitten elkaar beroepshalve bovenop de lip. Kan de een het werk van de ander doen na jarenlang afkijken? Kastaneer wijselijk: "Ik zeg niet nee en ik zeg niet ja. Want degene die aan de wal staat weet het toch altijd beter. Hoewel, ik heb natuurlijk nooit een schip binnengeloodst, maar ik denk dat ik het zou kunnen. Omgekeerd als je een loods vraagt of hij een sleepboot kan besturen, zal hij nee zeggen. Want je moet een sleepboot en zijn krachten kennen. Is dat niet het geval dan heb je 99 procent kans dat je brokken maakt".

Kastaneers dienst zit er bijna op. Vanaf drie uur in de middag was hij *stand by*. Hij draait drie dagen tegen een vrije dag. Steeds van drie tot elf, elf tot zeven of zeven tot drie uur. Die onregelmatigheid maakt zijn vrouw niet uit. "Ze weet het. Ze vindt het niet vervelend. Een enkele keer komt familie bij haar in huis slapen als ik 's nachts moet werken. Ikzelf ben ook best tevreden. Ik heb een goed betaalde baan en ik hou van mijn werk. Ik heb er zelfs een bureaubaan op het kantoor van het bedrijf en promotiekansen voor laten liggen. Het voordeel van 's nachts werken is, vind ik, dat je overdag dingen voor jezelf kunt doen, waar je normaal gesproken niet aan toe komt".

PIEPER OP ZAK

Werken in de haven is lang -soms te lang - wachten tussen pieken van werkdruk waarin topprestaties worden verwacht. Een gemiddelde nachtdienst betekent soms uren niets doen. Een loods houdt daar rekening mee. Een sleepbootbemanning ook. De ene kijkt in het wachthuis met de afstandsbediening in zijn hand naar het eeuwige TDS-aanbod of gaat met zijn pieper op zak naar huis. De andere - de sleepbootbemanning blijft aan boord. Acht mensen op twee slepers. 24 uur per dag. Ongeveer zestig KTK'ers. Waarvan tien kapiteins.

De machinist blijft ongezien. Een matroos hangt aan de telefoon. De ander heeft het bedlaken tot over zijn oren opgetrokken en laat zich door de zachte deining in slaap wiegen. Pas om 23.45 uur - Kastaneer is dan al naar huis - wordt de Nedlloyd Neerlandia verwacht voor de haveningang. Het wordt een van de ongeveer 130 zeeschepen die de KTK-slepers per maand de Curaçaose economie binnenvaren.

1 Mei '93 Dag van de Arbeid

HAPPY LABOR DAY

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

P.W.F.C.
PETROLEUM WORKERS FEDERATION OF CURAÇAO

ta deseá tur trahadó
i su
miembronan un
"Feliz Dia di Obrero"

Alabes direktiva kier rekordá tur miembro i tur obrero na e Santu Sakrifisio di Misa tradishonal 1ᵉʳ di Mei pa 8'or di mainta na Misa di Santa Familia.

Despues di misa lo tin e marcha.

Tur obrero ta Bon Bini.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige
en
Geslaagde Arbeidsdag

Moge het een dag worden van bezinning op onze taak in de gemeenschap.

ONTWIKKELINGSBANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige en
Geslaagde
Arbeidsdag

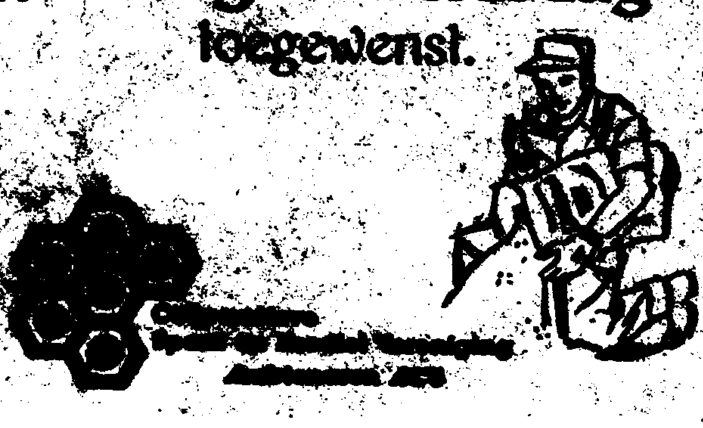
Dank voor uw inzet,
we blijven op u allen rekenen

CUCITECH N.V.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei
„Dag van de Arbeid"

Alle werknemers een
„Prettige Arbeidsdag"
toegewenst.

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

PRETTIGE
EN
GESLAAGDE
ARBEIDSDAG

CARNEFCO N.V.
Koningsplein

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Prettige
en
Geslaagde Arbeidsdag

Moge het een dag worden van bezinning op onze taak in de gemeenschap

Vision Care
CONTACTLENSCENTRUM VAN BOCHOVE
Arikokweg 18-A Tel: 625075 - 628182

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei:
Dia Internashonal di Trabou

Op deze belangrijke dag gaan onze beste wensen uit naar de Curaçaose gemeenschap.

In het bijzonder onze werknemers en hun gezinnen wensen wij een

Geslaagde Arbeidsdag

Print EXPRESS

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Direktiva di
N. A. P. B.
Nederlands Antilliaanse Politie Bond

ta felisitá
tur trahadó di Antia en general i
su miembronan
en partikular
ku selebrashon di
'Dia Internashonal di Trabou'

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Wij wensen al onze werknemers en hun gezinnen
een geslaagde Dag van de Arbeid

CACTUS CLUB

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Nos ta desea tur obrero hopi forsa i salú

pa nan por sigi ku nan labor na bienestar di nan famia i nos komunidat

„Un Feliz Dia di Obrero"

DRM
DE RON Machine shop N.V.
LUITENANTSWEG 3

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

Voor de gehele gemeenschap
en in het bijzonder de werknemers
en hun gezinnen

Veilige en
Prettige
Arbeidsdag

V.O.B.
Vereniging Offshore Belangen

1 MEI: DAG VAN DE ARBEID

1 mei
Dia Internashonal di Tra[bou]

Prettige
en
geslaagde
Arbeidsdag

M